

Redakcja

Jacek Gudowski

Elżbieta Stan-Stanik

Współpraca

Robert Bełczącki, Joanna Buchalska,
Radosław Cebeliński, Mateusz Grochowski,
Przemysław Gumiński, Magdalena Lenik,
Radosław Nowaczewski, Maciej Plaskacz,
Elżbieta Szczepanowska, Arkadiusz Turczyn,
Stanisław J. Zabłocki

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Rzecznika Praw Obywatelskich we wniosku z dnia 18 października 2011 r., RPO-686541-IV/11/JP, zagadnienia prawnego:

„Czy zmiana lub uchylenie kilku z prawomocnych postanowień, stwierdzających nabycie spadku po tym samym spadkodawcy następuje w trybie określonym w art. 679 k.p.c. czy w trybie art. 403 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.?”

podjął uchwałę:

1. Przepis art. 679 k.p.c. nie stanowi podstawy uchylenia kolejnego prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po tym samym spadkodawcy.

2. Istnienie dwóch lub więcej prawomocnych postanowień o stwierdzeniu nabycia spadku po tym samym spadkodawcy uzasadnia wznowienie postępowania na podstawie art. 403 § 2 w związku z art. 13 § 2 lub art. 524 § 2 k.p.c.

i nadał jej moc zasady prawnej.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 10 lipca 2012 r., III CZP 81/11, T. Ereciński, J. Górski, J. Gudowski, M. Romańska, L. Walentynowicz, T. Wiśniewski, D. Zawistowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z dnia 24 lutego 2011 r., II Cz 1509/11, zagadnienia prawnego:

„Czy w przypadku przyłączenia się wierzycieli do wszczętej wcześniej egzekucji z nieruchomości (art. 927 k.p.c.), komornik, na podstawie art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, ustala i pobiera opłaty egzekucyjne należne z tytułu egzekucji z nieruchomości osobno w każdej ze spraw egzekucyjnych, proporcjonalnie do wysokości wyegzekwowanej kwoty przypadającej dla danego wierzyciela, czy też ustala i pobiera jedną opłatę od wyegzekwowanej

w toku egzekucji z nieruchomości kwoty, niezależnie od liczby spraw egzekucyjnych, w których wierzyciele przyłączyli się do egzekucji z nieruchomości?”

podjął uchwałę:

W razie przyłączenia się kolejnego wierzyciela do postępowania egzekucyjnego obejmującego egzekucję z nieruchomości (art. 927 k.p.c.), komornik pobiera – niezależnie od liczby egzekwujących wierzycieli – jedną opłatę stosunkową określoną w art. 49 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376), obliczoną od kwoty wyegzekwowanego świadczenia, nie wyższej niż suma świadczeń egzekwowanych na rzecz wierzycieli prowadzących egzekucję.

(uchwała z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 27/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 8 lutego 2012 r., II Cz 85/12, zagadnienia prawnego:

„Czy skarga na czynności komornika, od której nie uiszczono należnej opłaty podlega odrzuceniu na podstawie przepisu art. 767³ k.p.c., czy też zwrotowi na podstawie przepisu art. 130 § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.?”

podjął uchwałę:

Zgodnie z art. 767³ k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233, poz. 1381) skarga na czynności komornika, od której nie uiszczono należnej opłaty, podlegała odrzuceniu, chyba że sąd uznał, iż zachodziła przyczyna podjęcia czynności na podstawie art. 759 § 2 k.p.c.

(uchwała z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 32/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Legnicy postanowieniem z dnia 2 marca 2012 r., II Cz 77/12, zagadnienia prawnego:

„Czy w skład kosztów niezbędnych do celowego dochodzenia praw lub celowej obrony (art. 98 § 3 k.p.c.) wchodzi koszty przejazdu do sądu pełnomocnika będącego adwokatem?”

podjął uchwałę:

Strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi zastępowanemu przez pełnomocnika będącego adwokatem koszty jego przejazdu do sądu, jeżeli w okolicznościach sprawy były one niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony.

(uchwała z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 33/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 27 grudnia 2011 r., II Ca 1297/11, zagadnienia prawnego:

„Czy i jakie przesłanki ważności testamentu podlegają badaniu w sprawie o wydanie zaświadczenia dla wykonawcy testamentu (art. 986 k.c. w zw. z art. 665 k.p.c.)?”

podjął uchwałę:

W sprawie o wydanie zaświadczenia wykonawcy testamentu (art. 665 k.p.c.) sąd bada istnienie testamentu i jego ważność ze względu na formę.

(uchwała z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 34/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 13 marca 2012 r., II Cz 59/12, zagadnienia prawnego:

„Czy możliwe jest umorzenie z mocy samego prawa egzekucji z nieruchomości w postępowaniu egzekucyjnym dotyczącym alimentów w przypadku braku złożenia przez wierzyciela w przeciągu roku wniosku o podjęcie zawieszzonego postępowania co do nieruchomości dłużnika?”

podjął uchwałę:

Artykuł 823 k.p.c. ma zastosowanie także do egzekucji świadczeń alimentacyjnych prowadzonej z nieruchomości.

(uchwała z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 38/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 7 marca 2012 r., I ACa 793/11, zagadnienia prawnego:

„Czy odstąpienie od umowy wzajemnej pozbawia stronę dokonującą takiego odstąpienia roszczenia o zapłatę przez drugą stronę kary umownej, zastrzeżonej na wypadek zwłoki lub opóźnienia za okres poprzedzający odstąpienie od umowy, jeśli strony w umowie nie zastrzegły prawa dochodzenia tej kary również w przypadku odstąpienia od umowy, zastrzegły natomiast karę umowną przysługującą z tytułu odstąpienia od umowy?”

podjął uchwałę:

Roszczenie o zapłatę kary umownej na wypadek zwłoki lub opóźnienia nie przysługuje stronie odstępującej od umowy wzajemnej, jeżeli w umowie zastrzeżono również taką karę w związku z odstąpieniem od umowy.

(uchwała z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 39/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Toruniu postanowieniem z dnia 19 marca 2012 r., VI Ga 34/12, zagadnienia prawnego:

„Czy sytuacja, w której osoba prawna ma tzw. zarząd kadłubowy jest objęta hipotezą art. 42 § 1 k.c., a zatem sąd ustanawia dla niej kuratora?”
podjął uchwałę:

Utrata możliwości kierowania przez zarząd kadłubowy działalnością osoby prawnej lub reprezentowania jej na zewnątrz uzasadnia ustanowienie kuratora dla tej osoby (art. 42 § 1 k.c.).

(uchwała z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 40/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Katowicach postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2012 r., IV Ca 176/12, zagadnienia prawnego:

„Czy podstawę odpowiedzialności za szkodę spowodowaną wylaniem się wody w budynku z lokalu położonego wyżej do lokalu usytuowanego niżej stanowi przepis art. 433 Kodeksu cywilnego?”
podjął uchwałę:

Artykuł 433 k.c. nie stanowi podstawy odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną wylaniem wody w budynku z lokalu do innego lokalu.

(uchwała z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 41/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowieniem z dnia 6 lutego 2012 r., II Cz 1823/11, zagadnienia prawnego:

„Czy przedmiotem zapisu windykacyjnego, określonego w treści art. 981¹ § 2 pkt 1 k.c. może być rzecz będąca w chwili sporządzenia testamentu przedmiotem ustawowej wspólności małżeńskiej?”

podjął uchwałę:

Zapisek windykacyjnym mogą być objęte przedmioty majątkowe wymienione w art. 981¹ § 2 k.c. należące do majątku wspólnego małżonków pozostających w ustroju wspólności ustawowej.

(uchwała z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 46/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie postanowieniem z dnia 26 marca 2012 r., VIII GUp 23/10/S, zagadnienia prawnego:

„Czy upadły, który poręczył za zapłatę zobowiązania zaciągniętego przez inny podmiot, obciążając swój majątek hipoteką ustanowioną w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości i nie otrzymując z tego tytułu żadnego świadczenia, winien zostać uznany dłużnikiem osobistym zabezpieczonego wierzyciela w rozumieniu art. 130 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku - Prawo upadłościowe i naprawcze?”

podjął uchwałę:

Upadły, który udzielił poręczenia i zabezpieczył wykonanie tego zobowiązania ustanawiając hipotekę, jest dłużnikiem osobistym zabezpieczonego wierzyciela w rozumieniu art. 130 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze.

(uchwała z dnia 8 sierpnia 2012 r., III CZP 42/12, D. Zawistowski, M. Szulc, A. Niedużak)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Łodzi postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2012 r., III Cz 186/12, zagadnienia prawnego:

„1. Czy tytuł wykonawczy powstały w wyniku nadania klauzuli wykonalności na podstawie art. 788 § 1 k.p.c. na rzecz następcy prawnego wierzyciela po wszczęciu postępowania egzekucyjnego przez pierwotnego wierzyciela upoważnia do wstąpienia aktualnego wierzyciela w miejsce dotychczasowego i do kontynuowania postępowania egzekucyjnego, czy też tego rodzaju przekształcenie podmiotowe w postępowaniu egzekucyjnym jest niedopuszczalne?

2. W razie odpowiedzi twierdzącej: w jaki sposób należy zakończyć postępowanie egzekucyjne wobec dotychczasowego wierzyciela?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 8 sierpnia 2012 r., III CZP 43/12, D. Zawistowski, M. Szulc, A. Niedużak)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowieniem z dnia 18 kwietnia 2012 r., II Cz 2013/11, zagadnienia prawnego:

„Czy w sprawie o wpis własności w której zbywca nieruchomości zmarł przed złożeniem wniosku do Sądu, Sąd stosownie do treści przepisu art. 626¹ § 2 k.p.c. może uznać za uczestników postępowania jego następców prawnych mimo, że nie są oni jeszcze wpisani w księdze wieczystej, a w sytuacji braku dowodów wskazujących na krąg spadkobierców winien uprzednio podjąć czynności określone w treści przepisu art. 510 § 2 k.p.c., czy też może dokonać wpisu nowego właściciela a zawiadomienie o wpisie przeznaczone dla nieznanых obecnie Sądowi spadkobierców osoby wpisanej na podstawie art. 626¹² § 2 i § 3 złożyć do akt ze skutkiem doręczenia?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 8 sierpnia 2012 r., III CZP 44/12, D. Zawistowski, M. Szulc, A. Niedużak)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNIĘCIA

III CZP 62/12

„Czy w przypadku ustanowienia odrębnej własności lokalu użytkowego na cele parkingowe na nieruchomości oddanej wcześniej w użytkowanie wieczyste w celu mieszkaniowym zachodzi podstawa do zmiany stawki procentowej opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste gruntu przewidzianej w art. 72 ust. 3 pkt 4 i 5 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651) z 1% na 3% w trybie art. 73 ust. 2 w zw. z art. 73 ust. 2a pkt 1 tej ustawy, jeżeli ustanowienie odrębnej własności tego lokalu nie spowodowało faktycznej zmiany przeznaczenia pomieszczenia stanowiącego ten lokal?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 11 maja 2012 r., II Ca 93/12, M. Miczke, A. Czarnecka, R. Małecki)

Sąd Okręgowy zauważył, że w orzecznictwie pojawiły się poważne wątpliwości co do interpretacji art. 73 ust. 2a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651), który wszedł w życie dnia 22 października 2007 r. na mocy ustawy z dnia 24 sierpnia 2007 r. o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 173, poz. 1218). Nie jest jasne, na czym polega odpowiednie stosowanie tego przepisu, tj. czy na jego wąskim stosowaniu, a więc bez przesłanki w postaci trwałej zmiany sposobu korzystania z nieruchomości, powodującej zmianę celu, na który nieruchomość została oddana, czy też na stosowaniu szerokim, uwzględniającym tę przesłankę. W ocenie Sądu Okręgowego, odpowiednie stosowanie powinno polegać na zastosowaniu wprost prowadzącym do przyjęcia, że jeżeli po oddaniu nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste, ustanowiono odrębną własność lokalu, którego przeznaczenie jest inne niż cel, na który nieruchomość została oddana w użytkowanie wieczyste i nastąpiła trwała zmiana

sposobu korzystania z nieruchomości skutkująca zmianą tego celu, stawkę procentową opłaty rocznej zmienia się stosownie do tego celu.

„Inne przeznaczenie lokalu” nie przesądza jednak, że nastąpiła trwała zmiana sposobu korzystania z nieruchomości, powodująca zmianę tego celu. Stawki opłaty rocznej są bowiem określane na podstawie celu, na jaki nieruchomość została oddana w użytkowanie wieczyste, co nie oznacza, że bez uwzględnienia sposobu korzystania z niej. Zdaniem Sądu Okręgowego, cel mieszkaniowy należy ujmować szeroko, zakłada on bowiem że zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych polega nie tylko na wybudowaniu lokalu przeznaczonego na potrzeby ściśle mieszkalne, ale także na wybudowaniu garażu w celu przechowywania prywatnych aut właścicieli lokali mieszkalnych, garaże bowiem pełnią funkcję uzupełniającą, pomocniczą wobec funkcji ściśle mieszkaniowej. Taką interpretację wspiera także stosowany w drodze analogii art. 73 ust. 1 u.g.n., który dopuszcza oddawanie nieruchomości w użytkowanie wieczyste na różne cele.

Sąd Okręgowy zauważył, że przy założeniu, iż art. 73 ust. 2a u.g.n. w sposób wyczerpujący określa przesłanki zmiany stawki opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste, nie występowałaby potrzeba badania, czy doszło do zmiany dotychczasowego sposobu korzystania z gruntu związanego z udziałami w hali garażowej. W takim przypadku należy rozważyć, czy przeznaczenie lokalu na potrzeby hali garażowej jest odmienne od mieszkaniowego celu, na który nieruchomość została oddana w użytkowanie wieczyste.

E.S.S.

*

III CZP 63/12

„Czy przepis art. 433 k.c. ma zastosowanie do odpowiedzialności za szkodę polegającą na zalaniu lokalu położonego niżej z lokalu znajdującego się na wyższej kondygnacji?”

(wniosek Rzecznika Ubezpieczonych z dnia 5 lipca 2012 r., RU/157/12/TML)

Podstawą przedstawionego przez Rzecznika Ubezpieczonych zagadnienia prawnego jest rozbieżność judykatury w zakresie odpowiedzialności za naprawienie

szkody spowodowanej zalaniem mieszkania z lokalu znajdującego się na wyższym piętrze. Rzecznik Ubezpieczonych, wspierając się szczegółową analizą orzecznictwa Sądu Najwyższego i stanowisk doktryny, rozważył, czy odpowiedzialność ta kształtuje się na zasadzie winy (art. 415 k.c.), czy na zasadzie ryzyka (art. 433 k.c.). Doszedł do przekonania, że zawarte w art. 433 k.c. pojęcie „wylanie” oznacza nie tylko wypłynięcie cieczy na zewnątrz budynku, ale także zalanie innego pomieszczenia, zarówno na tej samej, jak i na niższej kondygnacji. Zbyt restrykcyjna interpretacja tego przepisu byłaby – jego zdaniem – sprzeczna z jego *ratione legis*, a także prowadziłaby do wyników rażąco niesłusznych, niesprawiedliwych, a nawet nieracjonalnych. Podkreślił, że oparcie odpowiedzialności zajmującego pomieszczenie na zasadzie ryzyka, chroniąc interes poszkodowanego, nie przekreśla możliwości wykazania jednej z przesłanek egzoneracyjnych, np. wyłącznej winy osoby trzeciej.

Rzecznik Ubezpieczonych zauważył, że ukształtowanie odpowiedzialności za zalanie lokalu położonego niżej na zasadzie winy spowodowałoby daleko idące utrudnienie dla poszkodowanego, który w celu wykazania, iż obowiązek naprawienia szkody ciąży na zajmującym lokal, musiałby ustalić oraz wykazać przyczynę i okoliczności zdarzenia wyrządzającego szkodę. Zaznaczył, że obecnie doniosłą rolę odgrywają dobrowolne ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, których podstawowym celem jest przeniesienie na ubezpieczyciela ryzyka związanego z odpowiedzialnością cywilną obciążającą ubezpieczających z różnych przyczyn, w tym również z tytułu posiadania i użytkowania wszelkiego rodzaju nieruchomości.

E.S.S.

*

III CZP 64/12

„Czy zmiana wartości domu jest właściwym miernikiem dla ustalenia wysokości podlegających zwróceniu na podstawie art. 45 § 3 k.r.o. środków pochodzących z majątku wspólnego, a przeznaczonych na spłatę pożyczki stanowiącej dług jednego z małżonków, zaciągniętej i wykorzystanej przed zawarciem związku małżeńskiego na budowę domu na gruncie należącym do tego małżonka, również w sytuacji, gdy siła nabywcza tychże środków

przeznaczonych na spłatę różniła się istotnie od siły nabywczej środków pochodzących z pożyczki w dacie ich wykorzystania na budowę domu?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Elblągu z dnia 23 maja 2012 r., I Ca 97/12, K. Nowaczyński, A. Kuta, T. Koronowski)

Sąd Okręgowy zauważył, że podstawę rozliczenia nakładów poczynionych z majątku wspólnego małżonków na majątek osobisty jednego z nich stanowi art. 45 § 1 i 2 w związku z art. 45 § 3 k.r.o. Przepisy te nie wskazują jednak kryteriów ustalania wysokości zwrotu. W tym zakresie w doktrynie wyróżnia się trzy metody: zwrot kwoty nominalnej, ustalenie ułamkowego udziału zwrotu „nakładów” według wartości z chwili ich dokonania i następnie odniesienie tego udziału do obecnej wartości, a także zastosowanie reguły przewidzianej w art. 363 § 2 k.c.

Sąd Okręgowy przedstawił stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniach z dnia 2 października 2008 r., II CSK 203/08 (niepubl.) oraz z dnia 11 grudnia 2008 r., II CSK 356/08 (niepubl.) na podstawie podobnego, lecz nie identycznego stanu faktycznego, w których przyjęto drugi sposób obliczania wysokości nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego z małżonków. W rozpoznawanej sprawie przy zastosowaniu tej metody może jednak dojść do bezzasadnego uprzywilejowania jednego z małżonków i z tego względu Sąd Okręgowy zaproponował zastosowanie miernika wartości spłaty długu innego niż wartość nieruchomości.

E.S.S.

*

III CZP 65/12

„Czy wskazana w art. 691 § 1 k.c. przesłanka faktycznego wspólnego pożycia, rozumiana jako więź łącząca dwie osoby pozostające w takich relacjach jak małżonkowie, dotyczy także osób pozostających w nieformalnych związkach partnerskich z osobami tej samej płci?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 28 maja 2012 r., V Ca 3094/11, B. Jarmołowicz-Łochańska, J. Wiśniewska-Sadowska, T. Pałdyna)

Wątpliwości Sądu Okręgowego dotyczą wykładni zawartego w art. 691 k.c. pojęcia „faktyczne wspólne pożycie” w kontekście uchwał Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2002 r., III CZP 26/02 (OSNC 2003, nr 17, poz. 773) oraz z dnia 20 listopada 2009 r., III CZP 99/09 (OSNC 2010, nr 5, poz. 74), definiujących to pojęcie jako więź łączącą dwie osoby pozostające w takich relacjach jak małżonkowie.

Sąd Okręgowy rozważył kwestię, czy interpretacja tego przepisu dopuszczająca możliwość wstąpienia w stosunek najmu przez osoby pozostające w nieformalnych związkach partnerskich z osobami tej samej płci nie jest sprzeczna z gwarantowaną konstytucyjnie ochroną prawa własności. Podkreślił, że zgodnie z zasadami państwa prawa, podstaw do ograniczenia uprawnień właściciela doszukiwać się można jedynie w przepisach o charakterze *iuris cogentis*, które powinny być interpretowane w sposób ścisły.

Przedmiotem analizy Sądu Okręgowego była także zwięzająca wykładnia omawianego pojęcia istniejąca w powołanych orzeczeniach Sądu Najwyższego odwołująca się wprost do pojęcia małżeństwa rozumianego jako związek kobiety i mężczyzny (art. 18 konstytucji i art. 1 § 1 k.r.o.). W szczególności Sąd rozważał, czy występujące w tych uchwałach pojęcie „w takich relacjach jak małżonkowie”, precyzujące ustawową przesłankę wspólnego pożycia, należy rozumieć wąsko, jako relacje między kobietą i mężczyzną, gdzie wymaganie odrębności płci jest przesłanką konstytutywną i identyfikującą dany związek, czy też stanowi ono pewne ogólne odwołanie do relacji podobnych do małżeństwa, charakteryzujących się występowaniem więzi duchowej, gospodarczej i fizycznej, ale istniejących zarówno pomiędzy osobami tej samej płci, jak i płci odmiennej.

W ocenie Sądu Okręgowego, argumentem przemawiającym za reinterpretacją dotychczasowej wykładni omawianego pojęcia jest wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Kozak przeciwko Polsce z dnia 2 marca 2010 r., nr 13102/02, w którym Trybunał jednogłośnie stwierdził naruszenie przez państwo polskie art. 14 w zw. z art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności przez „uniemożliwienie osobom żyjącym w relacjach homoseksualnych wstąpienia w stosunek najmu lokalu komunalnego po śmierci partnera”.

E.S.S.

III CZP 66/12

„Czy podstawą ustalenia należnej komornikowi opłaty za wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia jest wartość roszczenia pieniężnego wynikająca z tytułu zabezpieczenia i wniosku o jego wykonanie, czy też wartość mienia, które faktycznie zostało zabezpieczone w toku postępowania?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 24 maja 2012 r., I Cz 123/12, M. Syrek, E. Panek, M. Sadecki)

Źródłem wątpliwości Sądu Okręgowego stał się art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, zgodnie z którym za wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia roszczenia pieniężnego komornikowi przysługuje opłata w wysokości 2% wartości roszczenia, które podlega zabezpieczeniu, nie mniejsza jednak niż 3% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia i nie wyższa niż jego pięciokrotność. W ocenie Sądu Okręgowego istnieją podstawy do przyjęcia, że opłata należna komornikowi powinna być obliczona z uwzględnieniem wartości mienia, które faktycznie zostało zabezpieczone w toku postępowania. Wskazuje na to sformułowanie „za wykonanie postanowienia”, rozumiane jako rezultat zabezpieczenia, oraz przewidziane w art. 49 ust. 6 wspomnianej ustawy zaliczanie opłaty pobranej przez komornika za wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia na poczet opłaty egzekucyjnej w przypadku prowadzenia egzekucji z mienia, które zostało zabezpieczone. Opłata egzekucyjna niewątpliwie uzależniona jest od skuteczności prowadzonej egzekucji. Sąd Okręgowy wskazał jednak, że za przyjęciem, iż podstawą ustalenia opłaty za wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia powinna być kwota roszczenia zgłoszonego do zabezpieczenia, przemawia rozumienie sformułowania „za wykonanie postanowienia” jak ogółu zmiernych do tego czynności, a ponadto sformułowanie „wartość roszczenia”. Przemawia za tym również istotna różnica między opłatą za wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia a opłatą egzekucyjną. Artykuł 49 ust. 1 i 1a ustawy, regulując wysokość opłaty egzekucyjnej, odwołuje się do wartości wyegzekwowanego świadczenia. Takiej regulacji brakuje zaś gdy chodzi o opłatę za wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia. Jednocześnie ustawa, m.in. w art. 53a ust. 1 i art. 58, przewiduje pobranie opłaty

niezależnie od skuteczności działań komornika. Zdaniem Sądu Okręgowego, odpowiedzi na postawione pytanie nie dają wyniki wykładni historycznej art. 45.

Wątpliwości budzi także zaproponowane w judykaturze Sądu Najwyższego rozwiązanie polegające na dwuetapowym naliczaniu należnej opłaty – najpierw w wysokości 2% wartości zabezpieczanego roszczenia, a następnie w wysokości 2% wartości mienia zabezpieczonego, ustawa bowiem nie przewiduje zwrotu nadwyżki, tak jak to ma miejsce w przypadku regulacji kosztów sądowych w sprawach cywilnych.

R.B.

*

III CZP 67/12

„Czy w świetle przepisu § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz.U. Nr 26, poz. 310 ze zm.) zakład ubezpieczeń jest obowiązany do zapłacenia zadośćuczynienia za krzywdę wyrządzoną osobie trzeciej, wobec której ubezpieczony ponosi odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 29 czerwca 2012 r., II Ca 478/12, S. Buras, B. Dziewięcka, M. Boniecki)

Sąd Okręgowy zauważył, że wykładnia językowa obowiązującego w czasie zdarzenia § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz.U. Nr 26, poz. 310 ze zm.), który na zasadzie *lex specialis derogat legi generali* ma pierwszeństwo przed mającym charakter ogólny art. 822 k.c. i art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o działalności ubezpieczeniowej (jedn. tekst: Dz.U. z 1996 r. Nr 11, poz. 62 ze zm.), wyłącza przyjęcie, że zakład ubezpieczeń był zobowiązany do zapłaty zadośćuczynienia także

w przypadku naruszenia dobra osobistego. Kontrowersyjna jest natomiast redakcja przepisu, który wskazuje śmierć, uszkodzenie ciała lub mienia jako następstwo szkody, a nie szkodę jako następstwo śmierci, uszkodzenia ciała itp. Poza tym odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń nie ma charakteru absolutnego, nawet w świetle obowiązujących unormowań, które zawierają ograniczenia o charakterze przedmiotowym co do źródeł szkody. Należy także zauważyć, że zakłady ubezpieczeń są podmiotami gospodarczymi działającymi na zasadzie rachunku ekonomicznego, więc zakres odpowiedzialności ubezpieczyciela będzie miał wpływ na wysokość składki.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że można również skutecznie bronić poglądu przeciwnego, który dominuje w orzecznictwie sądów powszechnych.

E.S.S.

*

III CZP 68/12

„Czy przekazanie gospodarstwa rolnego na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 268 ze zm.) następcy pozostającego w związku małżeńskim i ustroju wspólności majątkowej skutkuje w każdej sytuacji objęciem przekazanego gospodarstwa wspólnością ustawową w rozumieniu art. 31 k.r.o. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 20 stycznia 2005 r., czy też skutek taki następuje jedynie w wyniku odzwierciedlonego w treści czynności prawnej, zastrzeżenia odmiennego od reguły wyrażonej w art. 33 pkt 2 k.r.o.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 29 lutego 2012 r., II ACa 769/11, G. Grymuza, A. Podolska-Kojtych, E. Bazelan)

Sąd Okręgowy wskazał na niejednolite orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące skutków przekazania gospodarstwa rolnego następcy pozostającemu w ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej, zarówno na gruncie przepisów ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz.U. Nr 32, poz. 140), jak i ustawy

z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 268 ze zm.). Poprzednio dominował pogląd, że w takiej sytuacji przekazywane gospodarstwo objęte zostaje wspólnością ustawową. Stanowisko takie opierało się na uznawaniu zasadniczej różnicy pomiędzy umową przekazania gospodarstwa rolnego a umową darowizny.

W ostatnich latach przeważać zaczyna jednak stanowisko przeciwne, upatrujące analogii między takimi umowami. Sąd Okręgowy podkreślił wiele różnic, poczynawszy od związanych z obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym i wzajemnych relacji pomiędzy Państwem, a stronami umowy przekazania, a skończywszy na tych, które dotyczą celów umowy darowizny i podstaw jej odwołania. Z drugiej strony wskazał na nieodpłatny charakter obu umów, wyjąwszy świadczenia emerytalne lub rentowe należne od Państwa, oraz na argumenty związane z wykładnią art. 49 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. w pierwotnym brzmieniu.

R.B.

*

III CZP 71/12

„1. Czy w sprawie o ubezwłasnowolnienie sąd okręgowy rozpoznaje wnioski o zwolnienie od kosztów sądowych w składzie jednego sędziego, czy też w składzie trzech sędziów zawodowych?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 12 lipca 2012 r., I ACz 647/12, B. Dobrowolski)

Sąd Apelacyjny wskazał, że zgodnie z art. 544 § 1 k.p.c. sprawy o ubezwłasnowolnienie należą do właściwości sądów okręgowych, które rozpoznają je w składzie trzech sędziów zawodowych. Zwrócił uwagę, że Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 27 czerwca 1968 r., I CR 239/68 (OSNC 1969, nr 3, poz. 57) stwierdził, iż jest to związane ze szczególną doniosłością tych spraw i ten wzgląd uniemożliwia odpowiednie stosowanie art. 47 § 2 k.p.c. (obecnie art. 47 § 3 k.p.c.). Poza tym przepis o składzie w sprawach o ubezwłasnowolnienie jest przepisem szczególnym, "stanowiącym inaczej"

w rozumieniu art. 13 § 2 k.p.c. Stanowisko to Sąd Najwyższy wyraził jednak na tle kwestii ustanowienia kuratora w celu ochrony praw osoby, która ma być ubezwłasnowolniona.

Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że w związku z tym stanowiskiem Sądu Najwyższego w literaturze wyrażany jest pogląd, według którego wszystkie postanowienia, niezależnie od ich charakteru, wydawane w toku sprawy o ubezwłasnowolnienie, są wydawane w składzie trzech sędziów zawodowych. W doktrynie pojawił się jednak pogląd, zgodnie z którym trzyosobowy skład sędziów zawodowych obowiązuje nie tylko przy wydawaniu orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, ale także przy wydawaniu innych postanowień, w których rozstrzyga się o kwestiach częściowych, ale istotnych zarówno dla samej osoby, jak i całego postępowania, lecz nie dotyczy to postanowienia w przedmiocie kosztów.

Ponadto Sąd Apelacyjny wskazał, że zamiarem ustawodawcy było w ostatnich latach przekazanie czynności w zakresie zwalniania od kosztów sądowych referendarzom i tym samym nieangażowanie w tę działalność sędziów zawodowych. Przemawia to za wnioskiem, że mniej istotne czynności sądowe w sprawach o ubezwłasnowolnienie, do których zalicza się rozstrzyganie w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych, nie wymagają już trzyosobowego składu sędziów zawodowych.

S.J.Z.

*

III CZP 72/12

„Czy osoby uprawnione do lokalu socjalnego, o których mowa w art. 18 ust. 3 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266 ze zm.) są zobowiązane do opłacania odszkodowania w wysokości określonej w art. 18 ust. 2, czy w art. 18 ust. 3 tej ustawy, w okresie od wygaśnięcia stosunku najmu do uprawomocnienia się wyroku eksmisyjnego?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 12 lipca 2012 r., VIII Ca 207/12, H. Matuszewska, K. Borowy, I. Dąbek)

Sąd Okręgowy zauważył, że kwestia wysokości zobowiązania byłych lokatorów, którym przyznano lokal socjalny, w okresie między wygaśnięciem stosunku najmu a uprawomocnieniem się wyroku eksmisyjnego przyznającego ten lokal nie była przedmiotem wypowiedzi ani Sądu Najwyższego, ani przedstawicieli doktryny. Odpowiedzi na to pytanie nie daje także wykładnia językowa art. 18 ust. 3 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266 ze zm.). Zagadnienia tego nie rozstrzygają również pozostałe dyrektywy wykładni, w tym odwołanie się do relacji między ust. 2 a 3 powołanej ustawy.

E.S.S.

*

III CZP 73/12

„Czy może mieć wpływ na wysokość odszkodowania, przysługującego w związku z wydaniem z rażącym naruszeniem prawa decyzji o odmowie przyznania prawa własności czasowej gruntu (art. 7 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy, Dz.U. Nr 50, poz. 279 ze zm.), okoliczność, że grunt ten w wypadku przyznania prawa własności czasowej podlegałby wywłaszczeniu na cele zorganizowanego budownictwa mieszkaniowego?”

(postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2012 r., I CSK 404/11, A. Górski, K. Pietrzykowski, H. Wrzeszcz)

Sąd Najwyższy przedstawił szczegółową analizę orzecznictwa dotyczącego przedstawionej kwestii. Podkreślił, że nie neguje co do zasady trafności konstrukcji *causae superveniens*, która jest powszechnie przyjmowana zarówno w orzecznictwie, jak i piśmiennictwie. Powziął jedynie wątpliwość, czy może być ona stosowana w sytuacjach takich jak opisane w przedstawionym zagadnieniu prawnym. W ocenie Sądu Najwyższego, chociaż wywłaszczenie poprzedników prawnych powodów nie nastąpiło, i zasadniczo wywłaszczenie nie jest normalnym następstwem wydania bezprawnej decyzji odmawiającej ustanowienia prawa własności czasowej, to jednak

w okolicznościach sprawy wywłaszczenie należałoby uznać za nieuchronne w wypadku, gdyby została wydana decyzja przyznająca to prawo. W tym sensie wywłaszczenie pozostaje w związku przyczynowo-skutkowym z bezprawną decyzją odmowną, z której powodowie wywodzą swoje roszczenia i ma ona wpływ na wysokość należnego powodowi odszkodowania.

Wątpliwość Sądu Najwyższego sprowadza się także do pytania, czy można odwoływać się do zdarzenia hipotetycznego, które mogło nastąpić jedynie teoretycznie w sytuacji, w której w okresie sprzed zmiany ustrojowej nie były wydawane na podstawie dekretu z 1945 r. decyzje korzystne dla byłych właścicieli gruntów warszawskich. Poza tym obecnie, po uchyleniu Konstytucji z 1952 r. oraz nowelizacji kodeksu cywilnego i Prawa spółdzielczego, majątek spółdzielni jest prywatną własnością jej członków. Od ponad 20 lat nie jest zatem dopuszczalne wywłaszczenie prawa własności albo prawa użytkowania wieczystego gruntu na rzecz spółdzielni mieszkaniowej, a jeśli to następuje, to wyłącznie za słusznym odszkodowaniem, czyli takim, które odpowiada wartości rynkowej wywłaszczanego prawa.

E.S.S.

*

III CZP 74/12

„Czy rozstrzygnięcie w przedmiocie uregulowania kontaktów dziecka z osobami wskazanymi w art. 113⁶ k.r.o. nie zawiera w swej istocie orzeczenia o ograniczeniu władzy rodzicielskiej, skoro orzeczenie sądu w tej mierze wkracza w treść wykonywania władzy rodzicielskiej, której częścią składową jest prawo i obowiązek pieczy nad dzieckiem przejawiającej się między innymi w swobodzie decydowania rodziców z kim może mieć styczność, a zatem w pewnym fragmencie ogranicza ich władzę rodzicielską, co wpływa na skład sądu?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 24 lipca 2012 r., XI Ca 275/12, I. Ducka, A. Maśnica, R. Zwolak)

Sąd Okręgowy zauważył, że po zmianie art. 113 k.r.o. wprowadzonej na mocy art. 1 pkt 22 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. (Dz.U. Nr 220, poz. 1431) regulacja

kwestii kontaktów rodziców z dzieckiem jest niezależna od władzy rodzicielskiej. Z tego względu sprawy te rozstrzygane są w postępowaniu nieprocesowym w składzie jednego sędziego zawodowego, w dalszym ciągu jednak nie został rozstrzygnięty problem kontaktów dziecka z osobami trzecimi. Przed zmianą art. 113 k.r.o. w doktrynie i orzecznictwie nie budziło wątpliwości, że rozstrzygnięcie w przedmiocie zgody rodziców na kontakty dziadków z dzieckiem łączy się ściśle z wykonywaniem władzy rodzicielskiej, a postępowanie, w którym wkracza się w sferę władzy rodzicielskiej w celu jej ograniczenia rodzicowi, powinno być traktowane jako postępowanie w przedmiocie ograniczenia władzy rodzicielskiej. Jednak ograniczenie rodziców w ich prawach i obowiązkach względem dziecka może nastąpić wyłącznie w sytuacjach określonych przepisami prawa i w trybie procesowym.

Przedstawione zagadnienie prawne implikuje problem procesowy związany ze składem sądu. Sprawy o uregulowanie kontaktów prowadzone są w składzie jednego sędziego zawodowego, podczas gdy sprawy o ograniczenie władzy rodzicielskiej rozpoznawane są w składzie ławniczym (art. 509 k.p.c.).

E.S.S.

*

III CZP 75/12

„Czy prezes sądu okręgowego – jako organ *statio fisci* Skarbu Państwa – może udzielić skutecznie pełnomocnictwa procesowego – na podstawie art. 87 § 2 k.p.c. – sędziemu tego sądu, do działania w postępowaniu egzekucyjnym?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 27 czerwca 2012 r., II Cz 550/12, B. Badenio-Gregrowicz, K. Marczak, M. Grzesik)

Zdaniem Sądu Okręgowego, obecnie brak jednoznacznego stanowiska w zakresie tego, czy Skarb Państwa działa przez swoje organy, a jeśli nie, to jak należy oceniać działalność *stationes fisci*; czy jako reprezentantów Skarbu Państwa, czy jako „odpowiednika” organu osoby prawnej.

W razie uznania, że Skarb Państwa działa przez swoje organy, ocena przedstawicielstwa i reprezentacji Skarbu Państwa nie budzi problemów.

Zastosowanie ma art. 38 k.c.; prezes sądu okręgowego jako organ *statio fisci* Skarbu Państwa jest uprawniony do udzielenia umocowania. W razie uznania, że *stationes fisci* są jedynie reprezentantami Skarbu Państwa, wątpliwości może budzić zakres przysługujących im uprawnień, tj. czy reprezentacja ta obejmuje również uprawnienie do udzielenia umocowania, skoro sąd jako taki nie posiada osobowości prawnej. Jeżeli przyjmie się, że *stationes fisci* są jedynie „odpowiednikami” organu osoby prawnej, to ustalenia wymaga zakres pojęcia „odpowiednika organu osoby prawnej”, w szczególności jak szerokie kompetencje przysługują tym jednostkom i czym są one determinowane, co w sprawie rozpoznawanej przez Sąd Okręgowy sprowadza się do ustalenia, czy organ sądu ma uprawnienie do udzielenia umocowania.

Sąd Okręgowy analizując to, który organ sądu powszechnego jest uprawniony do występowania w postępowaniu egzekucyjnym w imieniu wierzyciela – prezes sądu, czy dyrektor sądu – uznał, że organem sądu uprawnionym do występowania w postępowaniu egzekucyjnym w imieniu Skarbu Państwa jest prezes sądu powszechnego, gdyż działania dyrektora nie obejmują działań sądu jako przedstawiciela Skarbu Państwa w kontekście należności sądowych, co zdaniem Sądu Okręgowego potwierdza uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2009 r., III CZP 86/09 (OSNC 2010, nr 5, poz. 70), grzywny zaś, kary pieniężne, opłaty sądowe i koszty postępowania nie są związane z działalnością finansową, gospodarczą i inwestycyjną sądów (przypisaną dyrektorowi sądu).

Przyjmując założenie, że prezesi sądów są organami *statio fisci* Skarbu Państwa albo przedstawicielami *sensu largo* Skarbu Państwa, Sąd Okręgowy stwierdził, że mają oni nie tylko uprawnienie do powierzania określonych czynności wiceprezesowi, ale także do udzielania pełnomocnictw. Za sporne natomiast uznał to, komu możliwe jest – w szczególności, czy sędziemu danego sądu – udzielenie pełnomocnictwa na podstawie art. 87 § 2 k.p.c.

Prezes sądu – jako organ *statio fisci* albo jako przedstawiciel Skarbu Państwa – mógłby udzielić umocowania pełnomocnikowi zawodowemu, ale powstaje pytanie, czy takiego umocowania mógłby udzielić także sędziemu danego sądu, gdyż status sędziego jako pracownika nie jest oczywisty. Żaden akt prawny nie wyjaśnia znaczenia pojęcia „stosunku służbowego” sędziego, jego specyfiki i znaczenia. Tym samym nie jest możliwe ustalenie statusu sędziego (pracownik, urzędnik państwowy, urzędnik mianowany czy pozostający w stosunku służbowym i w jakim)

oraz tego, czy stosunek służbowy sędziego umożliwiłby prezesowi danego sądu powszechnego udzielenie sędziemu skutecznego umocowania na podstawie art. 87 § 2 k.p.c. do działania w postępowaniu egzekucyjnym.

A.T.

*

III CZP 76/12

„Czy ważna jest umowa darowizny nieruchomości zawartej pomiędzy powiatem a gminą bez indywidualnej zgody rady powiatu wyrażonej w trybie art. 13 ust 2a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2010, Nr 102, poz. 651 ze zm.) na dokonanie tej czynności?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 21 maja 2012 r., II Cz 1457/11, M. Grzesik, D. Gamrat-Kubeczak, W. Buczek-Markowska)

Sąd Okręgowy podniósł, że zgodnie z art. 13 ust. 2a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami darowizny nieruchomości stanowiącej przedmiot własności jednostki samorządu terytorialnego dokonuje jej organ wykonawczy za zgodą rady albo sejmiku. Wyrażenie zgody co do zasady następuje odpowiednio w drodze uchwały rady lub sejmiku, czy zarządzenia wojewody wydanego w terminie miesiąca od złożenia odpowiedniego wniosku przez starostę. Uchwała rady wyrażająca zgodę na dokonanie przez organ wykonawczy samorządu terytorialnego określonej czynności z zakresu gospodarowania nieruchomościami może odnosić się do konkretnej (indywidualnej) czynności lub wyrażać zgodę na dokonanie określonych czynności ze wskazaniem przesłanek, od spełnienia których uzależnione jest odwołanie się do udzielonej zgody.

W sprawie rozpoznawanej przez Sąd Okręgowy rada powiatu wydała ogólną uchwałę w sprawie określenia zasad nabywania, zbywania i obciążania nieruchomości oraz ich wydzierżawiania i wynajmowania, natomiast uchwała w zakresie zbywania nieruchomości mogłaby ewentualnie stanowić indywidualne wyrażenie zgody przez radę powiatu wtedy, gdyby dotyczyła zgody na dokonanie konkretnej czynności prawnej, gdyby była skierowana do konkretnej grupy osób i gdyby określała w sposób poddający się kontroli warunki dokonania takiej darowizny (por. postanowienie Sądu

Najwyższego z dnia 14 października 2010 r., III CZP 60/10, nie publ.). Wspomniana uchwała rady powiatu tych elementów nie zawierała.

Na podstawie art. 12 pkt 8a ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (jedn. tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 ze zm.) do wyłącznej właściwości rady powiatu należy m.in. podejmowanie uchwał w sprawach majątkowych powiatu dotyczących zasad nabywania, zbywania i obciążania nieruchomości oraz ich wydzierżawiania lub wynajmowania na czas oznaczony dłuższy niż trzy lata lub na czas nieoznaczony, o ile ustawy szczególne nie stanowią inaczej. Szczególną regulacją jest art. 13 ust. 2a u.g.n., stąd powstaje zagadnienie, jaki skutek należy przypisać umowie zawartej bez wymaganej zgody. Działanie z pominięciem art. 13 ust. 2a u.g.n. powoduje, że czynność prawna jest dokonana w sprzeczności z ustawą i jest bezwzględnie nieważna. Wówczas przy zawarciu kolejnej umowy zachodzi jej bezskuteczność, gdyż sprzedaży nieruchomości dokonywałaby osoba nie będąca jej właścicielem.

Zdaniem Sądu Okręgowego, możliwe jest również inne stanowisko, według którego nie ma podstaw, aby czynność dokonaną bez wymaganej zgody rady powiatu uznawać za bezwzględnie nieważną. W takiej sytuacji czynność prawna byłaby dotknięta bezskutecznością zawieszoną, mimo że rada powiatu nie jest osobą trzecią wobec powiatu; taki wniosek jest uzasadniony niezależnością organu, jakim jest rada powiatu.

A.T.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Oświadczenie pacjenta wyrażone na wypadek utraty przytomności, określające wolę dotyczącą postępowania lekarza w stosunku do niego w sytuacjach leczniczych, które mogą zaistnieć, jest dla lekarza – jeżeli zostało złożone w sposób wyraźny i jednoznaczny – wiążące.

(wyrok z dnia 27 października 2005 r., III CK 155/05, J. Gudowski, G. Bieniek, A. Marszałek, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 137; BSN 2006, nr 2, s. 9; TPP 2006, nr 3-4, s. 46; PiM 2006, nr 4, s. 125; MoP 2007, nr 12, s. 678)

Glosa

Dominiki Marek, Państwo i Społeczeństwo 2007, nr 1, s. 151

Autorka uznała za trafne rozważania, które Sąd Najwyższy zawarł w uzasadnieniu komentowanego wyroku w zakresie, w jakim podkreślono w nich szczególną ochronę prawa do wolności w sensie decydowania o własnym życiu prywatnym, rodzinnym oraz do poszanowania intymności. Uznała także, że nie można kwestionować stwierdzenia Sądu Najwyższego, iż jednym z przejawów autonomii jednostki i możliwości dokonywania przez nią wyborów jest prawo do decydowania o samym sobie, w tym do wyboru metody leczenia. Przejawem tego prawa jest instytucja zgody na wykonanie zabiegu medycznego, stanowiąca jedną z przesłanek legalności czynności leczniczych. Na aprobatę zasługuje również stanowisko, że prawo nie nakazuje pacjentowi poddawać się interwencji medycznej, a lekarzowi pokonywać oporu pacjenta albo przez wykonywanie czynności, na które zgody nie wyraził lub którym się sprzeciwił.

Zdaniem autorki, stwierdzenia te nie budzą wątpliwości, gdy lekarz może wybrać inną formę leczenia zgodną z wolą pacjenta, natomiast problem pojawia się w sytuacji, w której zastosowanie metody leczenia niezgodnej z życzeniem pacjenta jest jedyną w danej sytuacji metodą ratowania jego życia. Glosatorka zauważyła, że prawo do życia jest prawem podstawowym i nie można się go zrzec. Zawiera ono

w sobie prawo domagania się nie tylko nienaruszania go, ale również do jego ochrony w szczególności od podmiotów kwalifikowanych, takich jak lekarz. Prawo do wolności i prawo do życia są prawami konstytucyjnymi. Według autorki, w razie kolizji tych praw można dostrzec trend, aby prawo wolności miało pierwszeństwo, łącznie z tym, że może to prowadzić do niebezpiecznych ograniczeń podstawowego prawa do życia.

Komentatorka podkreśliła, że orzeczenie Sądu Najwyższego należy w ustalonym stanie faktycznym uznać za trafne, dodała jednak, że mogłoby ono mieć charakter bardziej uniwersalny, gdyby zawierało odniesienia do kolizji między prawem do życia a prawem do szeroko rozumianej wolności. Zdaniem autorki glosy, w polskim porządku prawnym podstawowym prawem jest prawo do życia. Prawo to jest, tak jak inne prawo osobiste, niezrzekalne, a zgodna jego naruszenie nie w każdym przypadku może być prawnie skuteczna.

Glosy do powyższego orzeczenia opracowali również: J. Kulesza (Palestra 2007, nr 3-4, s. 316), R. Tymiński (Przeгляд Sądowy 2008, nr 3, s. 116) oraz A. Olszewski i I. Stańczyk (Przeгляд Sądowy 2008, nr 11-12, s. 217). Szerokie omówienie glosowanego wyroku można znaleźć również w artykule A. Zolla „Brak zgody pacjenta na zabieg – uwagi w świetle postanowienia SN z 27 października 2005 r. III CK 155/05” (Prawo i Medycyna 2006, nr 4, s. 5), w opracowaniu M. Boratyńskiej „Niektóre aspekty świadomej zgody pacjenta na leczenie na tle orzecznictwa Sądu Najwyższego. Część 1. Sprzeciw *pro futuro*” (Prawo i Medycyna 2007, nr 2, s. 23) oraz w tekście A. Kobińskiej „Zakres autonomii pacjenta na przykładzie niewyrażenia zgody na zastosowanie preparatu krwi podczas ewentualnej interwencji medycznej w bliżej nieokreślonej przyszłości” (Transformacje Prawa Prywatnego 2006, nr 3-4, s. 35).

R.N.

*

Teza Monitora Prawniczego

1. Umowa zawarta w procesie inwestycyjnym pomiędzy dwoma podwykonawcami przed datą wejścia w życie ustawy z dnia 14 lutego 2003 r.

o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 49, poz. 408) jest umową o dzieło.

2. Odesłanie w umowie o dzieło do ustaleń poczynionych z głównym wykonawcą, dotyczących wynagrodzenia należnego za wykonanie robót dodatkowych, w sytuacji braku efektu tych ustaleń, uzasadnia sięgnięcie do art. 628 § 1 k.c.

(wyrok z dnia 9 listopada 2007 r., V CSK 263/07, B. Myszka, L. Walentynowicz, M. Kłós, niepubl.)

Glosa

Łukasza Cudnego, Monitor Prawniczy 2012, nr 16, s. 883

Zdaniem autora glosy, istotnym problemem prawnym wyłaniającym się na tle komentowanego orzeczenia Sądu Najwyższego jest kwestia, czy sporna w sprawie umowa łącząca strony była umową o dzieło, czy umową o roboty budowlane, a w konsekwencji co stanowi o istocie umowy o roboty budowlane.

Glosator stwierdził, że Sąd Najwyższy, rozstrzygając, jaka umowa wiązała kontrahentów nie odniósł się do istoty umowy o roboty budowlane. Rozważania koncentrowały się wokół sposobu, w jaki kodeks cywilny nazywa strony tej umowy, co doprowadziło do wniosku, że kompetencja do zawarcia umowy o roboty budowlane między podwykonawcami powstała dopiero po dniu 24 kwietnia 2003 r., czyli po wejściu w życie art. 647¹ k.c. Zdaniem autora, mając na względzie treść tytułu XVI kodeksu cywilnego oraz istotę umowy o roboty budowlane, która wyodrębniła się z umowy o dzieło ze względu na specyfikę oraz stopień skomplikowania sytuacji faktycznych związanych z budownictwem, czy robotami budowlano-montażowymi, wątpliwości czy chodzi o umowę o roboty budowlane, czy o umowę o dzieło należy rozstrzygnąć na podstawie elementów przedmiotowo istotnych danej umowy. Należy zatem rozważyć, które z elementów zawartych w art. 647 k.c., definiujących umowę o roboty budowlane, stanowią jej *essentialia negotii*.

Definicja zawarta w kodeksie wskazuje, że przez umowę o roboty budowlane wykonawca zobowiązuje się do wykonania obiektu zgodnie z projektem oraz zasadami wiedzy technicznej, a następnie jego oddania inwestorowi. Inwestor natomiast zobowiązuje się do wykonania wszelkich wymaganych przez prawo

czynności przygotowawczych, bez których niemożliwe byłoby rozpoczęcie robót budowlanych, w szczególności takich jak przekazanie terenu budowy lub projektu, a dalej odbioru dzieła i zapłaty umówionego wynagrodzenia.

Autor dokonał obszernej analizy obowiązków podmiotów umowy o dzieło oraz umowy o roboty budowlane. Stwierdził, że za *essentialia negotii* umowy o roboty budowlane należy uznać zobowiązanie wykonawcy do wykonania obiektu zgodnie z projektem i zasadami wiedzy technicznej, po stronie zaś inwestora zobowiązanie do odebrania obiektu i zapłaty wynagrodzenia. W konsekwencji uznał, że sporny w sprawie stosunek prawny należało zakwalifikować, na podstawie ustalonego stanu faktycznego, jako umowę o roboty budowlane, ponieważ zawierał wszelkie przedmiotowo istotne elementy tej umowy, takie jak zobowiązanie wykonawcy do wykonania obiektu zgodnie z projektem i zasadami wiedzy technicznej oraz zobowiązanie do odebrania obiektu i zapłaty wynagrodzenia.

Głosę do komentowanego wyroku opracowała również E. Marcisz (Glosa 2011, nr 4, s. 66).

R.N.

*

Na podstawie art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 127, poz. 1066 ze zm.) Skarb Państwa odpowiada tylko za szkody określone w art. 46 ust. 1 tej ustawy.

(uchwała z dnia 7 grudnia 2007 r., III CZP 120/07, J. Frąckowiak, K. Zawada, M. Kłós, OSNC 2008, nr 12, poz. 136; OSP 2009, nr 5, poz. 52; BSN 2007, nr 12, s. 6; Rej. 2008, nr 1, s. 190)

Glosa

Bartosza Rakoczego, Przegląd Prawa Ochrony Środowiska 2011, nr 1, s. 143

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor zaaprobował tezę uchwały i jej uzasadnienie. Stwierdził, że z przepisów dotyczących sposobu szacowania szkód zawartych w Prawie łowieckim Sąd Najwyższy trafnie wywnioskował, iż pojęcie szkód łowieckich, zdefiniowane

w art. 46 Prawa łowieckiego, obejmuje jedynie szkody majątkowe. Jednocześnie artykuł ten nie może mieć zastosowania do innych szkód, jak tylko szkody wymienione w tym przepisie. Sąd Najwyższy trafnie, zdaniem glosatora, wyprowadził ten pogląd ze spostrzeżenia, że zaostrożony rygor odpowiedzialności kół łowieckich i Skarbu Państwa przewidziany w przepisach Prawa łowieckiego wynika wyłącznie z tego, iż ustawodawca ze względu na gospodarkę łowiecką ogranicza uprawnienia określonych podmiotów do ochrony ich mienia przed zagrażającą mu działalnością.

Podobnie rzecz ma się w odniesieniu do art. 50 Prawa łowieckiego. Wniosek ten – w przekonaniu autora – płynie nie tylko z przepisów o szacowaniu szkody, do których trafnie, jego zdaniem, odwołał się Sąd Najwyższy, ale także z badania związku art. 46 z art. 50 Prawa łowieckiego. Skarb Państwa odpowiada tylko w takim zakresie, w jakim art. 46 Prawa łowieckiego określa odpowiedzialność odszkodowawczą. Odpowiedzialność ta ma zaś charakter przedmiotowy i nie ma dla niej znaczenia osoba poszkodowanego. Dla zaistnienia szkód łowieckich nie mają zatem znaczenia uszczerbki w dobrach osobistych, ale tylko uszczerbki w dobrach majątkowych.

Do komentowanego orzeczenia głosem aprobującą napisał również M. Goettel (OSP 2009, nr 5, poz. 52). Dostrzegł je również Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Palestra 2008, nr 1-2, s. 279).

R.C.

*

W świetle art. 473 § 2 k.c., w razie wyrządzenia szkody umyślnie wierzyciel – mimo zastrzeżenia kary umownej wyłącznej – może domagać się skutecznie odszkodowania przenoszącego wysokość tej kary.

(uchwała z dnia 11 stycznia 2008 r., V CSK 362/07, G. Misiurek, J. Frąckowiak, I. Gromska-Szuster, OSP 2012, nr 7-8, poz. 76)

Glosa

Adriana Niewęglowskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2012, nr 7-8, poz. 76

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor wyraził zastrzeżenia do poglądu, zgodnie z którym przesłanki obowiązku zapłaty kary umownej są określane przez pryzmat ogólnych przesłanek kontraktowej odpowiedzialności odszkodowawczej. Nie zaaprobował również stanowiska, w myśl którego w świetle art. 473 § 2 k.c. skutkiem wyrządzenia szkody umyślnie jest możliwość domagania się przez wierzyciela – mimo zastrzeżenia kary umownej wyłącznej – odszkodowania przenoszącego wysokość tej kary. Dodał, że sankcją naruszenia przez karę umowną art. 473 § 2 k.c. powinna być nieważność postanowienia przewidującego karę, a nie możliwość dochodzenia odszkodowania przenoszącego wysokość kary wyłącznej. Zauważył ponadto, że kara wyłączna, odpowiednio wysoka, może stanowić realny instrument chroniący wierzyciela przed szkodą wynikłą z niewykonania zobowiązania z winy umyślnej.

M.P.

*

Zwrot „kancelaria prawna” w firmie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością może wprowadzać w błąd przez sugerowanie, że przedmiotem działania spółki jest świadczenie pomocy prawnej przez osoby będące adwokatami lub radcami prawnymi.

(postanowienie z dnia 28 lutego 2008 r., III CSK 245/07, Z. Strus, I. Koper, K. Zawada, OSNC 2009, nr 5, poz. 73, BSN 2008, nr 7, s. 8, MoP 2009, nr 3, s. 148; Rej. 2008, nr 7-8, s. 222; Rej. 2009, nr 6, s. 159; NPN 2008, nr 3, s. 127; Pr.Spółek 2009, nr 9, s. 58)

Glosa

Piotra Łukasika, Studenckie Zeszyty Naukowe 2011, nr 21, s. 204

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że świadczenie usług prawnych nie może być wykonywane przez radców prawnych zatrudnionych przez spółkę kapitałową. Rozwiązanie takie stanowiłoby, jego zdaniem, obejście prawa, które wprowadzie dopuszcza świadczenie przez radcę prawnego usług w ramach stosunku

pracy lub zlecenia, wyłącznie jednak na rzecz pracodawcy lub zleceniodawcy, nie zaś osób trzecich.

Glosator wskazał również na poruszone w komentowanym orzeczeniu zagadnienie firmy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością świadczącej usługi prawne. Zaaprobował stanowisko Sądu Najwyższego o niedopuszczalności użycia wyrażenia „kancelaria prawna” w firmie spółki, której dotyczyło postępowanie. Wynika to z ogólnego braku możliwości świadczenia przez nią – jako spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – profesjonalnej pomocy prawnej, a ponadto oznaczenie takie wprowadzałoby w błąd, sugerując, że usługi oferowane przez spółkę świadczone są przez adwokatów lub radców prawnych, co stałoby w sprzeczności z zasadą prawdziwości firmy (art. 43³ k.c.).

M.G.

*

Specyfikacja istotnych warunków zamówienia sporządzona na podstawie art. 36 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 ze zm.) może stanowić utwór w z rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, (jedn. tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.).

(wyrok z dnia 27 lutego 2009 r., V CSK 337/08, H. Pietrkowski, J. Frąckowiak, K. Strzelczyk, OSP 2010, nr 3, poz. 33)

Glosa

Zbigniewa Pinkalskiego, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej 2010, nr 3 (109), s. 35

Glosa ma częściowo charakter aprobujący.

Autor uznał za trafną, wskazaną w wyroku, definicję materiału urzędowego. W tym zakresie wskazał za słuszne odejście od – wypracowanej głównie na gruncie orzecznictwa administracyjnego – definicji, zgodnie z którą materialem urzędowym jest dokument, który pochodzi z urzędu lub został sporządzony w przepisanej formie albo dotyczy sprawy urzędowej. Zdaniem Sądu Najwyższego, materialem urzędowym,

wyłączonym z ochrony prawno autorskiej na gruncie art. 4 Pr.aut, jest materiał urzędowy; przedmiot pochodzący od urzędu, który powstał w rezultacie urzędowej procedury albo dotyczy sprawy urzędowej.

Komentator uznał jako doniosłe wypowiedzi Sądu Najwyższego dotyczące szerokiej definicji utworu na gruncie art. 1 Pr.aut. i dodał, że rozszerzenie granic ochrony prawnoautorskiej powinno zostać ograniczone w zakresie oceny przesłanki indywidualności. Zdaniem autora, w ocenie, czy specyfikacja istotnych warunków zamówienia (SIWZ) jest utworem w rozumieniu art. 1 Pr.aut., Sąd Najwyższy powinien uwzględnić, czy inna osoba przygotowująca dla rodzajowo tej samej jednostki, na te same usługi stworzyłaby dzieło odmienne, tj. mające inne niż rutynowe modyfikacje. Taka ocena, zdaniem glosatora, w pełni uwzględniłaby zakres swobody twórczej podczas tworzenia tego dzieła.

Autor uznał za niezasadne stanowisko Sądu Najwyższego, że istnieje korelacja pomiędzy ochroną wytworu na gruncie ustawy o nieuczciwej konkurencji a ochroną prawnoautorską, celem bowiem ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji jest „rządzenie działalnością gospodarczą oraz nadawanie jej uczciwego charakteru”, kopiowanie zaś SIWZ jest próbą wykorzystania wytworu, któremu poświęcono czas i wysiłek, pomimo że wytwór ten nie musi być utworem w rozumieniu Prawa autorskiego.

Komentowany wyrok był glosowany również przez K. Jasińską (Lex nr 488738), M. Sieradzką (Lex nr 488738) oraz K. Szczepanowską-Kozłowską (OSP 2010, nr 3, poz. 33). Obszerne omówienie tego wyroku znajduje się w opracowaniu K. Wojciechowskiego „Prawo autorskie a zwalczanie nieuczciwej konkurencji – uwagi na tle wyroku Sądu Najwyższego z 27 lutego 2008 r., V CSK 337/08 (Studia Iuridica 2011,nr53,s.291).

J.B.

*

Interes spółki handlowej odpowiada interesom wszystkich grup jej wspólników z uwzględnieniem wspólnego celu określonego w umowie (statucie) spółki.

(wyrok z dnia 5 listopada 2009 r., I CSK 158/09, D. Zawistowski, Z. Kwaśniewski, K. Tyczka-Rote, OSNC 2010, nr 4, poz.63, BSN 2010, nr 1, s.14, Rej. 2010, nr 4, s. 174)

Glosa

Pawła Błaszczyka, Glosa 2012, nr 3, s. 29

Glosowane rozstrzygnięcie dotyczyło wykładni pojęcia „interes spółki handlowej”. Glosator, bazując na analizowanym orzeczeniu, sformułował kilka istotnych wniosków dotyczących interpretacji tego terminu. Uznał, że interes spółki nie jest kategorią całkowicie odrębną i samodzielnią, abstrahującą swoją treścią od interesów innych podmiotów z otoczenia spółki oraz że treść interesu spółki odpowiada interesom wszystkich grup jej wspólników z uwzględnieniem wspólnego celu określonego w umowie (statucie) spółki. Oceniał jako niedopuszczalne utożsamianie interesu spółki z interesem jej większościowego wspólnika, stwierdzając, że treść tego pojęcia stanowi wypadkową interesów wszystkich grup „ekonomicznych właścicieli” spółki; pojęcie „interes spółki” obejmuje szeroko rozumianą sferę jej interesów, nieograniczoną wyłącznie do negatywnych, bezpośrednich skutków ekonomicznych lub majątkowych.

Za kontrowersyjny uznał glosator pogląd Sądu Najwyższego, według którego nie może istnieć odrębny, samodzielny wysublimowany interes spółki jako osoby prawnej, całkowicie abstrahujący swoją treścią od wypadkowej interesów wszystkich wspólników, determinowanej określonym w umowie spółki wspólnym celem, do osiągnięcia którego zobowiązali się dążyć. Według autora glosy, dyskusyjne jest, czy całkowite utożsamianie interesu spółki z interesami jej wspólników nie podważa charakteru prawnego i istoty spółki kapitałowej, postrzeganej jako samodzielna osoba prawna, mająca zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych oraz wyodrębnioną strukturę organizacyjną. W ocenie glosatora, celny jest wniosek Sądu Najwyższego, że treść interesu spółki nie może całkowicie abstrahować od treści innych grup interesów.

Zasadniczym problemem do rozstrzygnięcia pozostaje natomiast, czy interes spółki należy określać z „perspektywy właścicielskiej” – jako wypadkową wyłącznie

interesów wspólników, czy też z „perspektywy interesariuszy” – jako wypadkową interesów wspólników oraz innych tzw. interesariuszy, jak w szczególności pracownicy, wierzyciele lub dostawcy spółki. Za trafne przyjął glosator stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym na poparcie zasługuje „perspektywa właścicielska” interesu spółki, za czym przemawia szczególna pozycja i rola akcjonariuszy w relacjach korporacyjnych.

W dalszej kolejności glosator za poprawne uznał stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym niedopuszczalnym jest utożsamianie interesu spółki akcyjnej wyłącznie z interesem akcjonariusza większościowego, podobnie nie można uznać, że działanie obronne akcjonariusza mniejszościowego zawsze podyktowane jest interesem spółki lub zostaje podjęte w obiektywnym jej interesie. Glosator zwrócił też uwagę, iż w świetle obowiązujących polskich przepisów, brakuje podstaw do kwestionowania szerokiego rozumienia interesu spółki jako pojęcia dotyczącego zarówno interesów majątkowych, jak i niemajątkowych.

Aprobującą głosę do komentowanego wyroku napisała O. Sachanbińska (Lex nr 551846). Omówili go także w „Przeglądach orzecznictwa”: K. Osajda (Glosa 2010, nr 3, s. 15) oraz A. Pęczyk-Tofel i A. Tofel (Pr.Spółek 2010, nr 3, s. 2).

P.G.

*

Artykuł 445 § 3 k.c. nie może być stosowany w drodze analogii do roszczenia z tytułu zachowku (art. 1002 k.c.).

Na ograniczenie dziedziczenia roszczenia o zachówek (art. 1002 k.c.) nie ma wpływu ani uznanie roszczenia przez zobowiązanego na piśmie, ani wytoczenie powództwa o zachówek za życia uprawnionego.

(wyrok z dnia 28 kwietnia 2010 r., III CSK 143/09, J. Gudowski, G. Misiurek, I. Gromska-Szuster; OSNC 2010, nr 11, poz.154; BSN 2010, nr 7, s. 10; Pal. 2010, nr 7-8, s. 261; Rej. 2010, nr 9, s. 159; Rej. 2010, nr 12, s. 132; NPN 2010, nr 3, s. 138)

Glosa

Olgi Nowak, Studia Prawnicze KUL 2011, nr 2, s. 169

W aprobowanej glosie autorka w pierwszej kolejności stwierdziła, że instytucja zachowku ma w prawie polskim szczególną funkcję – ochronę interesów poszczególnych członków rodziny, tj. zabezpieczenie bezpośrednich spadkobierców ustawowych przed pokrzywdzeniem ze strony spadkodawcy. W związku z tą funkcją, instytucja zachowku nie wykazuje podobieństw z celem regulacji zawartej w art. 445 §3 k.c.

Następnie autorka glosy przedstawiła krótką charakterystykę dwóch systemów ochrony członków rodziny przed utratą zabezpieczenia majątkowego po śmierci spadkodawcy: rezerwę (system części obowiązkowej) oraz zachówek. Odnośnie do zachowku glosatorka podniosła, że stosowany w Polsce system pozwala na dowolne dysponowanie majątkiem *mortis causa*. Podkreśliła, że istnieje prawdopodobieństwo, iż osoby najbliższe nigdy nie dojdą do dziedziczenia i będzie im przysługiwało jedynie roszczenie pieniężne, za którego realizację musi odpowiedzieć przede wszystkim spadkobierca testamentowy. Odnośnie do *ratio legis* art. 1002 k.c. glosatorka stwierdziła, że w razie istnienia różnic występujących pomiędzy obecną w naszym kraju sytuacją prawną a obcymi uregulowaniami i rodzimą tradycją, przepis ten może nie spełniać w sposób odpowiedni zamierzonej przez ustawodawcę funkcji.

W konkluzji autorka glosy zaaprobowała pogląd Sądu Najwyższego, że art. 445 § 3 k.c. nie może być stosowany w drodze analogii do roszczenia z tytułu zachowku.

Głosę aprobowaną do omawianego orzeczenia opracował również P. Księżak (Palestra 2011, nr 7–8, s. 123).

P.G.

*

Na podstawie art. 691 § 1 k.c. nie można wstąpić w stosunek najmu lokalu socjalnego, o którym mowa w ustawie z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266 ze zm.).

(uchwała z dnia 23 września 2010 r., III CZP 51/10, J. Gudowski, D. Dończyk, W. Katner, OSNC 2011, nr 3, poz. 25; BSN 2010, nr 9, s. 7; NPN 2010, nr 3, s. 135)

Glosa**Michała Warcińskiego**, Palestra 2012, nr 7-8, s. 148

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor przedstawił rozwój regulacji wstąpienia w stosunek najmu lokalu po zmarłym najemcy poczynając od kodeksu zobowiązań oraz przybliżył obecne unormowanie lokali socjalnych. Zauważył, że położenie art. 691 § 1 k.c. nie może uzasadniać twierdzenia, iż dotyczy on jedynie najmu regulowanego w kodeksie cywilnym. Za nieprzekonujące uznał zapatrywanie, że lokal socjalny nie jest lokalem mieszkalnym ze względu na zaniżony standard. Wskazał, że wejście w stosunek najmu na podstawie art. 691 § 1 k.c. nie narusza reguł określających szczególne wymagania stawiane najemcy takiego lokalu, a tym samym interesu publicznego. Podsumowując komentator zajął stanowisko, że stosowanie art. 691 § 1 k.c. do lokalu socjalnego jest uzasadnione.

M.P.

*

W razie przejęcia długu ciążącego na jednym z dłużników solidarnych wygasają tylko te zabezpieczenia, które osoby trzecie ustanowiły w celu umorzenia roszczenia skierowanego przeciwko temu dłużnikowi, a zabezpieczenia ustanowione dla umocowania całej wierzytelności wygasają w części odnoszącej się do żądania skierowanego do pierwotnego współdłużnika.

(wyrok z dnia 7 października 2010 r., IV CSK 220/10, M. Sychowicz, B. Ustjanicz, A. Kozłowska, niepubl.)

Glosa**Przemysława Drapały**, Glosa 2012, nr 3, s. 23

Glosa jest aprobująca.

Autor rozważył trzy zagadnienia podejmowane przez Sąd Najwyższy w komentowanym orzeczeniu, tj. czy dopuszczalne jest zwalniające przejęcie długu ciężącego na jednym z dłużników solidarnych przez innego dłużnika solidarnego, czy w stanie faktycznym zaprezentowanym w przedmiotowej sprawie doszło do zwalniającego przejęcia długu (art. 519 k.c.), czy do zwolnienia z długu jednego z dłużników solidarnych (art. 508 k.c.), oraz jak należy interpretować dyspozycję art. 525 k.c. (wygaśnięcie zabezpieczeń udzielonych przez osoby trzecie) w razie translatywnego przejęcia długu jednego z dłużników solidarnych.

Analizując pierwsze zagadnienie, glosator zaaprobował pogląd Sądu Najwyższego, że dopuszczalne jest zwalniające przejęcie długu ciężącego na jednym z dłużników solidarnych i to zarówno przez osobę trzecią („zewnątrzny przejemca”), jak i przez innego współdłużnika solidarnego („przejemca wewnętrzny”). W ocenie Sądu Najwyższego, czynność taka może być dokonana także wtedy, gdy przejmowany dług jest dla każdego ze współników długiem własnym, a zatem nie tylko w sytuacjach, w których pojawia się solidarność odpowiedzialności. Autor glosy zwrócił jednocześnie uwagę, że Sąd Najwyższy pozostawił poza zakresem rozważań doktrynalny spór o to, czy w ramach solidarności biernej chodzi o jedno zobowiązanie, czy ich wielość. Skłania to do refleksji, że w przypadkach analizy sukcesji singularnej w ramach solidarności biernej (np. translatywnego przejęcia długu jednego z dłużników solidarnych lub cesji roszczenia wierzyciela wobec jednego z dłużników solidarnych), bardziej przydatna staje się koncepcja wielości zobowiązań.

W dalszej kolejności glosator zwrócił uwagę, że należy dokonać wyraźnej dystynkcji między figurami prawnymi wynikającymi z art. 519 i 508 k.c. także w przypadkach, w których znajdują one zastosowanie w odniesieniu do długu jednego z dłużników solidarnych, mamy tu bowiem do czynienia z podobieństwem podstawowego skutku prawnego (zwolnienie jednego z dłużników solidarnych z długu), przy jednoczesnym zachowaniu odmienności pozostałych elementów konstrukcyjnych oraz skutków w relacjach obejmujących zabezpieczenia udzielone przez osoby trzecie. W obu konstrukcjach prawnych elementem wspólnym jest wola zwolnienia dłużnika (jednego z dłużników solidarnych) z długu, natomiast różnica polega na tym, że w ramach konstrukcji z art. 508 k.c. wolę tę wyraża wierzyciel, podczas gdy w przypadku translatywnej zmiany dłużnika (art. 519 k.c.) wolę przejęcia

długu ze skutkiem zwalniającym dla dłużnika wyraża przejemca, a wierzyciel na tę sukcesję osoby trzeciej w dług udziela zgody. Dalsza różnica dotyczy udzielonych przez osoby trzecie zabezpieczeń, które w przypadku dokonania czynności zwolnienia z długu wygasają ze względu na swój akcesoryjny charakter, natomiast w razie zwalniającego przejęcia długu mogą zostać utrzymane w mocy w razie udzielenia przez osobę trzecią zgody na dalsze trwanie zabezpieczenia (art. 525 k.c.).

Następnie glosator poddał analizie kwestię zastosowania art. 525 k.c. dotyczącego wygaśnięcia zabezpieczeń udzielonych przez osoby trzecie (w tym poręczenia) w razie translatywnego przejęcia długu. Zaakceptował pogląd, że wyeliminowanie jednego z dłużników solidarnych powoduje tylko takie ograniczenie poręczenia, że wygasa ono w stosunku do takiego wyeliminowanego dłużnika, utrzymuje się zaś w odniesieniu do pozostałego zobowiązanego względem wierzyciela. Zapatrywanie to znajduje uzasadnienie nie tylko w konstrukcji solidarności biernej, lecz także w *ratione legis* art. 525 k.c.

P.G.

*

Najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r.

(uchwała z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, G. Misiurek, J. Frąckowiak, B. Ustjanicz, OSNC-ZD 2011, nr B, poz. 42; OSP 2011, nr 9, poz. 96; BSN 2010, nr 10, s. 11; Pal. 2010, nr 11-12, s. 182)

Glosa

Karola Pachnika, Monitor Prawniczy 2012, nr 13, s. 721

Notka

Glosa autora o identycznej treści została opublikowana w „Radcy Prawnym” 2012, nr 126, dodatek naukowy, s. 22. Została omówiona w „Izbie Cywilnej” 2012, nr 7-8, s. 24.

Glosy do tego orzeczenia napisali także: aprobus M. Warciński (Pal. 2012, nr 1-2, s. 101-107), a krytyczne B. Łolik i M. Wałachowska (OSP 2011, nr 9, poz. 96) oraz B. Lackoroński (OSP 2011, nr 9, poz. 96).

*

Przy dokonywaniu czynności poświadczenia własnoręczności podpisu na dokumencie notariusz nie ma obowiązku badania zgodności z prawem treści tego dokumentu.

(uchwała z dnia 19 listopada 2010 r., III CZP 82/10, J. Gudowski, M. Romańska, J. Kremer, OSNC 2011, nr 6, poz. 62; BSN 2010, nr 11, s. 9; Rej. 2011, nr 1, s. 150; Rej. 2011, nr 7-8, s. 193; NPN 2010, nr 4, s. 119)

Glosa

Jakuba Biernata, Państwo i Prawo 2012, nr 7, s. 127

Glosa ma charakter krytyczny.

Glosator wskazał dwie konkluzje składające się na uzasadnienie stanowiska. Zgodnie z jedną z nich są to możliwe trudności praktyczne w zrealizowaniu przez notariusza takiego obowiązku, a druga wynika z braku normy prawnej, z której taki obowiązek mógłby zostać wywiedziony. Zaznaczył jednak, że obie konkluzje są nietrafne.

Względy pragmatyczne, w szczególności możliwe trudności związane z badaniem przez notariusza treści dokumentu stoją w sprzeczności z koniecznością należytej realizacji określonych obowiązków obciążających notariusza zarówno na mocy przepisów szczególnych (w tym art. 19 ust. 6 ustawy o podatku od spadków i darowizn oraz ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu), jak i w świetle przepisów Prawa o notariacie. Jest to związane także z tym, że dokonanie czynności notarialnej jest jedynym z elementów dokonania czynności prawnej. Skutkiem tak przyjętej konstrukcji jest zastosowanie do dokonywania czynności notarialnych zarówno przepisów ustawy Prawa o notariacie (art. 81), jak również przepisów ogólnego prawa cywilnego (art. 58 k.c.).

Komentowaną uchwałę omówił również w glosie J. Grykiel (Rejent 2011, nr 12, s. 148).

M. W.

*

Przepis art. 5 k.c. nie może stanowić podstawy nieuwzględnienia zarzutu nieważności testamentu z powodu sporządzenia go w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

(postanowienie z dnia 9 grudnia 2010 r., IV CSK 248/10, M. Sychowicz, I. Koper, J. Kremer, OSNC-ZD 2011, nr B, poz. 49; BSN 2011, nr 3, s. 13; Rej. 2011, nr 5, s. 164; Rej. 2011, nr 7-8, s. 199; NPN 2011, nr 2, s. 118; MoP 2011, nr 20, s. 1105)

Glosa

Michała Niedośpiała, Przegląd Sądowy 2012, nr 7-8, s. 180

Glosa ma charakter krytyczny.

Zdaniem autora, osoba zainteresowana może powołać się na zarzut nadużycia prawa z powodu wady oświadczenia woli testamentu (art. 945 § 1 pkt 1, 2, 3 k.c.). W jego ocenie, art. 5 k.c. ma zastosowanie w drodze wykładni prawa, w tym analogii, nie tylko w prawie cywilnym (prywatnym) materialnym, lecz także w całym prawie (cywilnym, administracyjnym, karnym materialnym i procesowym, a także w każdym postępowaniu egzekucyjnym).

Glosator stwierdził, że art. 247 k.p.c. ma zastosowanie do testamentu notarialnego. Podniósł, że niedopuszczalne jest prowadzenie jakichkolwiek dowodów, np. ze świadków lub przesłuchania stron, przeciwko osnowie lub ponad osnowę testamentu notarialnego. Niedopuszczalne jest także prowadzenie jakichkolwiek dowodów, np. ze świadków lub z przesłuchania stron, na okoliczności, że spadkodawca nie złożył ustnego oświadczenia woli o treści, która jest w protokole testamentu notarialnego oraz że inna była treść oświadczenia spadkodawcy. Autor wskazał, że art. 246 k.p.c. ma także zastosowanie do testamentu notarialnego,

a zatem testament notarialny w stanie faktycznym sprawy jest ważny, ma pełną moc dowodową i jest niepodważalny.

E.S.

*

teza oficjalna:

Wstąpienie do sprawy po śmierci poszkodowanego małoletniego powoda jego rodziców jako spadkobierców (art. 445 § 1 i 3 k.c.) nie może prowadzić do obniżenia wysokości zadośćuczynienia.

teza opublikowana w „Przełądzie Sądowym”:

1. Błędne działania lekarzy skierowane przeciwko matce w trakcie porodu wyrządzają szkodę dziecku znajdującemu się w jej łonie, gdyż naruszenie zdrowia dziecka nastąpiło w chwili uszkodzenia płodu, a objawy po urodzeniu były tylko konsekwencją wcześniejszego uszkodzenia płodu (art. 446¹ k.c.).

2. Nie może prowadzić do obniżenia wysokości zadośćuczynienia okoliczność, że poszkodowane dziecko zmarło, a po jego śmierci do procesu wstąpili rodzice jako spadkobiercy ustawowi (art. 445 § 1 i 3 k.c.).

(wyrok z dnia 24 marca 2011 r., I CSK 389/10, K. Pietrzykowski, W. Katner, B. Ustjanicz; OSNC-ZD 2012, nr A, poz. 22 ; Rej. 2012, nr 3, s. 196)

Glosa

Mirosława Nesterowicza, *Przełąd Sądowy* 2012, nr 7-8, s. 197

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor uznał wyrok Sądu Najwyższego za doniosły i wyraził nadzieję, że będzie on początkiem nowej linii orzecznictwa. Wskazał, że art. 445 § 3 k.c. nie mówi nic więcej, jak tylko o dziedziczeniu roszczenia bezpośrednio poszkodowanego przez spadkobierców, nie ma więc żadnych podstaw, aby wprowadzać dodatkowe kryterium dotyczące spadkobierców. Glosator stwierdził, że zadośćuczynienie przyznane przez Sąd Okręgowy dziecku w omawianej sprawie w kwocie miliona zł jest bardzo wysokie, jednakże uwzględniając cierpienia powoda, należy je uznać za odpowiednie. Zdaniem

autora, takie zadośćuczynienie powinno mieć nie tylko charakter kompensacyjny, lecz także represyjny wobec lekarzy (szpitala), którzy te cierpienia spowodowali.

Glosa autora została opublikowana także w zbiorze „Prawo medyczne. Komentarze i glosy do orzeczeń sądowych”, Warszawa 2012, s. 323.

E.S.

*

Do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed dniem 1 września 2004 r., której nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. stwierdzono po tym dniu, ma zastosowanie art. 160 § 1, 2, 3 i 6 k.p.a.

Jeżeli ostateczna wadliwa decyzja administracyjna została wydana przed dniem wejścia w życie Konstytucji, odszkodowanie przysługujące na podstawie art. 160 § 1 k.p.a. nie obejmuje korzyści utraconych wskutek jej wydania, choćby ich utrata nastąpiła po wejściu w życie Konstytucji.

(uchwała pełnego składu Izby Cywilnej z dnia 31 marca 2011 r., III CZP 112/10, T. Ereciński, M. Bączyk, T. Bielska-Sobkowicz, D. Dończyk, J. Górowski i Gromska-Szuster, J. Gudowski, W. Katner, M. Kocon, I. Koper, Z. Kwaśniewski, G. Misiurek, B. Myszka, H. Pietrkowski, K. Pietrzykowski, M. Romańska, K. Strzelczyk, K. Tyczka-Rote, B. Ustjanicz, L. Walentynowicz, T. Wiśniewski, H. Wrzeszcz, M. Wysocka, K. Zawada, D. Zawistowski, OSNC 2011, nr 7-8, poz.5; BSN 2011, nr 3, s.12; Palestra 2011, nr 5, s.154)

Glosa

Karola Pachnika, Glosa 2012, nr 3, s. 69

W ocenie autora glosy, nie można przyjąć, jak zrobił to Sąd Najwyższy, że rozstrzygnięcie o tym, czy wydanie ostatecznej decyzji administracyjnej stanowi czyn niedozwolony, uzasadniający odpowiedzialność za wyrządzoną nim szkodę, powinno rozstrzygać prawo obowiązujące w chwili wydania tej decyzji. Samo wydanie decyzji, której nieważność stwierdzono, nie decyduje jeszcze o tym, czy powstanie szkoda rzeczywista albo czy poszkodowany utraci spodziewane korzyści. Wysokość

szkody, jej umiejscowienie w czasie i inne parametry można określić dopiero po stwierdzeniu nieważności decyzji wadliwej, gdyż do tego czasu istnieje domniemanie zgodności (prawidłowości) decyzji ostatecznej z prawem.

Zdaniem glosatora, kontrowersje budzi dokonany przez Sąd Najwyższy wybór, polegający na określeniu wyłącznie, które paragrafy art. 160 k.p.a. mogą mieć zastosowanie do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed dniem 1 września 2004 r., jeśli jej nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. stwierdzono po tym dniu.

W dalszej kolejności autor glosy uznał trafność poglądu Sądu Najwyższego, który przyjął, że nie można wiązać wyrządzenia szkody z wydaniem ostatecznej decyzji w przedmiocie stwierdzenia nieważności innej decyzji, tylko dlatego, iż samo wydanie takiego aktu administracyjnego jest wyłącznie determinantem, którego osiągnięcie pozwala na dochodzenie odszkodowania. Skutek w postaci wyrządzenia szkody nie może zostać określony na chwilę wydania ostatecznej decyzji obarczonej wadą nieważności, gdyż to nie sam akt administracyjny, do którego odnosić się nie sposób ze względu na stwierdzenie jego nieważności, tylko konsekwencje jego wydania powodowały szkodę.

Głosę aprobującą opracował także M. Karpiuk (Lex nr 751460). Uchwałę omówił również Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2011, nr 5-6, s. 154)

P.G.

*

Pozew o odszkodowanie przerywa bieg przedawnienia także dla kwoty, o jaką poszkodowany podwyższył swe żądanie w trakcie procesu wskutek ustaleń sądu dotyczących wysokości szkody.

(wyrok z dnia 6 kwietnia 2011 r., I CSK 684/09, K. Strzelczyk, G. Misiurek, K. Tyczka-Rote, niepubl.)

Glosa

Zbigniewa Banaszczyka, Palestra 2012, nr 7-8, s. 154

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor przypomniał, że celem świadczenia polegającego na naprawieniu szkody jest usunięcie skutków naruszenia przez przywrócenie hipotetycznego stanu, jaki istniałby, gdyby nie nastąpiło zdarzenie, z którego szkoda wynikała, a chwilą miarodajną dla ustalenia tego stanu – dzień ustalania obowiązku naprawienia szkody. Zauważył przy tym, że nierzadko kwota pieniężna ostatecznie dochodzona w procesie odszkodowawczym różni się zasadniczo od kwoty objętej pierwotnym żądaniem pozwu, co może wynikać z szybkiej zmiany wartości pieniądza lub wartości utraconych dóbr oraz długotrwałości postępowania sądowego. Uznał następnie, że jeśli poszkodowany dochodzi w dacie wniesienia pozwu naprawienia w pieniądzu szkody w całości, określając wysokość żądania stosownie do aktualnej wartości doznanego uszczerbku, to nie może wskutek zmiany cen w trakcie procesu być narażony na skuteczne podniesienie przez pozwanego zarzutu przedawnienia co do części żądania nieobjętego pierwotną treścią pozwu. Dodał, że rozszerzenie powództwa w takiej sytuacji jest jedynie procesową konkretyzacją tego samego roszczenia materialnoprawnego, a nie zmianą roszczenia w znaczeniu materialnoprawnym, którym jest od początku procesu żądanie naprawienia szkody.

W konkluzji przychylił się do stanowiska Sądu Najwyższego, zgodnie z którym dochodzone w postępowaniu cywilnym roszczenie nie podlega osobnemu przedawnieniu w zakresie dokonanej przez powoda jego konkretyzacji, jeżeli od początku powód dochodzi naprawienia szkody w całości.

M.P.

*

W przedmiocie objęcia danej nieruchomości przepisem art. 2 ust. 1 lit. e dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (jedn. tekst: Dz.U. z 1945 r. Nr 3, poz. 13 ze zm.) orzeka organ administracyjny na podstawie § 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945 r. w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz.U. Nr 10, poz. 51).

(uchwała z dnia 18 maja 2011 r., III CZP 21/11, K. Strzelczyk, W. Katner, B. Ustjanicz, OSNC 2011, nr 12, poz. 133; BSN 2011, nr 5, s. 9; Rej. 2011, nr 6, s. 181)

Glosa**Joanny Ostojkiej**, Przegląd Sądowy 2012, nr 7-8, s. 188

Glosa ma charakter krytyczny.

Autorka wyraziła pogląd, że kompetencja organu administracji do orzekania o podleganiu nieruchomości pod dekret o reformie rolnej dotyczy wyłącznie tych przypadków, w których ubiegający się o zwrot znacionalizowanej nieruchomości kwestionuje spełnienie przez nią norm obszarowych, o których mowa w art. 2 ust. 1 lit. e dekretu. W pozostałych przypadkach, w szczególności o tym, czy wyłączonej nieruchomości była nieruchomością ziemską o charakterze rolniczym i czy mogła realizować cele reformy rolnej, o których mowa w art. 1 ust. 1 dekretu, powinny orzekać sądy powszechne.

Glosatorka zwróciła uwagę, że w orzecznictwie nie budzi wątpliwości, iż art. 2 dekretu był przepisem jednorazowego zastosowania i został skonsumowany w dniu jego wydania, dekret dotyczyć mógł więc wyłącznie nieruchomości ziemskich o charakterze rolniczym, a nie nieruchomości ziemskich. Wskazała, że okoliczności tej nie mógł zmienić dekret nowelizujący, na podstawie którego dokonano zmiany art. 2 ust. 1 dekretu przez skreślenie wyrazów "o charakterze rolniczym".

Uchwałę uwzględnił Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2011, nr 7-8, s. 139).

E.S.

*

Z chwilą uprawomocnienia się wyroku orzekającego rozwód obowiązek małżonków przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny (art. 27 k.r.o.) wygasa.

(uchwała z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 39/11, J. Gudowski, T. Bielska-Sobkowicz, K. Strzelczyk, OSNC 2012, nr 3, poz. 33; BSN 2011, nr 7, s. 10)

Glosa**Grzegorza Wolaka**, Jurysta 2012, nr 5, s. 35

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor, dzieląc tezę komentowanej uchwały, odwołuje się do stanowisk formułowanych do tej pory w literaturze, zwłaszcza autorstwa J. Gwiazdomorskiego, uzupełniając ją o dodatkowe własne argumenty.

Po pierwsze, autor wskazał na swoisty przedmiot obowiązku wynikającego z art. 27 k.r.o. Przepis ten odnosi się wyłącznie do małżonków, nie zaś byłych małżonków, chroniąc – oprócz ich interesów indywidualnych – także interes dzieci oraz interes społeczny (zapewnienie środków utrzymania rodzinom).

Po drugie, dzieląc wnioski Sądu Najwyższego, stwierdził, że orzeczenie o alimentach na podstawie art. 60 k.r.o. jest pochodną wyroku rozwodowego; po jego uprawomocnieniu alimenty mogą być dochodzone w drodze osobnego powództwa. W stosunku do dzieci małżonków wygaśnięcie obowiązku uregulowanego w art. 27 k.r.o. następuje także, zdaniem glosatora, w razie orzeczenia przez sąd separacji, jednak nie w wypadku separacji faktycznej, które wiąże się z obligatoryjnym orzeczeniem o alimentach na ich rzecz (art. 61³ § 1 w związku z art. 58 § 1 k.r.o.).

Po trzecie, w opinii autora art. 27 k.r.o. odnosi się jedynie do prawidłowych stosunków rodzinnych, w których potrzeby małżonków i dzieci zaspokajane są z jednolitego funduszu majątkowego. Przyjęcie, że wynikający z niego obowiązek dotyczy również etapu postępowania rozwodowego pozwalałby na wystąpienie o orzeczenie o obowiązku alimentacyjnym w czasie trwania małżeństwa na podstawie art. 27 k.r.o., podczas gdy w postępowaniu rozwodowym sąd byłby zobligowany do orzeczenia o alimentach na podstawie art. 60 k.r.o. Wskutek tego w obrocie mogłyby funkcjonować równoległe dwa orzeczenia odnoszące się do jednego obowiązku alimentacyjnego. W tym zakresie autor krytycznie ocenił wnioski zawarte w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 1955 r., I CO 27/55 (OSN 1956, nr 2, poz. 33).

Autor stwierdził, że obowiązek wynikający z art. 27 k.r.o. nie jest obowiązkiem alimentacyjnym w znaczeniu ścisłym, choć roszczenia osoby uprawnionej mają charakter alimentacyjny, aprobując w tym zakresie stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w komentowanej uchwale. Jednocześnie, po orzeczeniu rozwodu podstawę obowiązku alimentacyjnego stanowić może wyłącznie art. 60 k.r.o. uzupełniany, w stosunku do dzieci, przepisem art. 128 k.r.o. Zamiana podstawy obowiązku

zaspokajania materialnych potrzeb małżonka (odpowiednio: byłego małżonka) wskazuje, zdaniem autora, na odmienny charakter obu zobowiązań oraz wynikających z nich praw podmiotowych.

M.G.

*

Strony umowy o roboty budowlane, zastrzegając prawo odstąpienia od umowy, mogą ustalić jego skutki i obowiązki stron w razie wykonania tego prawa inaczej niż przewiduje to art. 395 § 2 k.c.; w szczególności mogą ustalić, że odstąpienie od umowy ma status *ex nunc* i odnosi się do niespełnionej przed złożeniem oświadczenia części świadczeń stron.

(wyrok z dnia 9 września 2011 r., I CSK 696/10, K. Strzelczyk, M. Romańska, M. Machnij, OSP 2012, nr 7-8, poz. 78)

Glosa

Wojciecha Białończyka, Orzecznictwo Sądów Polskich 2012, nr 7-8, poz. 78

Glosa ma charakter krytyczny.

Komentator zarzucił pominięcie problemu podzielności lub niepodzielności świadczenia wykonawcy w umowie o roboty budowlane, które – w jego ocenie – ma decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia. Autor przypisał następnie temu świadczeniu charakter niepodzielny i sformułował argumenty przemawiające za takim stanowiskiem.

W dalszych wywodach glosator zaproponował przeciwko traktowaniu art. 395 § 2 k.c. jako przepisu względnie obowiązującego i dopuszczeniu możliwości określenia przez strony skutków odstąpienia od umowy i wzajemnych obowiązków w razie odstąpienia w sposób inny niż przewiduje to art. 395 § 2 k.c. Zakwestionował również trafność połączenia przez Sąd Najwyższy kwestii odstąpienia od umowy i kwestii wzajemnych rozliczeń w związku z odstąpieniem. Zauważył przy tym, że odstąpienie od umowy ze skutkiem *ex tunc* nie oznacza konieczności fizycznego zwrotu tego, co strony sobie wzajemnie wcześniej świadczyły.

Według autora, Sąd Najwyższy zbyt szeroko zakreślił granice swobody kontraktowej stron, pomijając cel i funkcje umowy o roboty budowlane. W konkluzji komentator odrzucił możliwość określenia przez strony tej umowy charakteru prawnego świadczenia wykonawcy jako podzielnego lub niepodzielnego.

M.P.

*

Ocena sprzeczności z ustawą (art. 252 k.s.h.) uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego na podstawie dotychczasowych postanowień umowy spółki wymaga także zbadania jej wykonania zgodnie z art. 260 § 2 k.s.h. w zw. z art. 257 § 3 zdanie drugie k.s.h.

(wyrok z dnia 20 października 2011 r., III CSK 5/11, Z. Kwaśniewski, A. Kozłowska, G. Misiurek, niepubl.)

Glosa

Zbigniewa Kuniewicza, Orzecznictwo Sądów Polskich 2012, nr 7-8, poz. 75

Glosa ma charakter aprobujący.

Glosator podzielił stanowisko, że przewidziana w umowie spółki możliwość podwyższenia kapitału zakładowego w trybie uproszczonym nie wyłącza możliwości podwyższenia tego kapitału przez zmianę umowy spółki. Zgodził się również z tezą, że uzyskanie przy podjęciu uchwały większości głosów wymaganej przy zmianie umowy spółki nie oznacza podwyższenia kapitału zakładowego w zwykłym trybie. Podniósł następnie, że nie można rozpatrywać zasad obejmowania udziałów w oderwaniu od zasad podwyższania, a w szczególności określania wysokości kapitału zakładowego. W jego ocenie, niedopuszczalne bowiem byłoby ustalenie takiej wysokości kapitału, która – przy zasadzie równej wartości nominalnej udziałów – nie mogłaby być podzielona na określoną liczbę udziałów.

W dalszej części opracowania autor zauważył, że sposób sformułowania art. 260 § 2 k.s.h. wyraźnie wskazuje na bezwzględnie obowiązujący charakter wyrażonej w nim normy prawnej. Według komentatora, nie traci ona charakteru

imperatywnego przez odpowiednie zastosowanie do uproszczonego trybu podwyższenia kapitału zakładowego.

Podsumowując, glosator wyraził zapatrywanie, że uchwałę zgromadzenia wspólników podwyższającą kapitał zakładowy bez zmiany umowy spółki, która w jakikolwiek sposób modyfikowałaby określone w art. 260 § 2 k.s.h. zasady objęcia udziałów, należy uznać za sprzeczną z ustawą.

M.P.

*

Nieważna jest umowa darowizny nieruchomości ukryta pod pozorną umową sprzedaży tej nieruchomości.

(uchwała z dnia 9 grudnia 2011 r., III CZP 79/11, J. Górowski, M. Bączyk, R. Dzięczek, OSNC 2012, nr 6, poz. 74; OSP 2012, nr 7-8, poz. 77; BSN 2011, nr 12, s. 7; Rej. 2011, nr 12, s. 186; NPN 2011, nr 4, s. 107; Rej. 2012, nr 6, s. 163)

Glosa

Michała Warcińskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2012, nr 7-8, poz. 77

Glosa ma charakter aprobowany.

Autor przedstawił koncepcje odnoszące się do liczby czynności prawnych w przypadku umowy pozornej – monistyczną, zakładającą istnienie jednej czynności prawnej złożonej z elementu pozornego i ukrytego – oraz dualistyczną, przyjmującą wystąpienie dwóch odrębnych czynności prawnych w postaci umowy pozornej i ukrytej. Sformułował następnie zastrzeżenia do koncepcji monistycznej. Za dyskusyjne uznał twierdzenie, że akt woli jest zawsze elementem bezwzględnie determinującym istnienie oświadczenia woli i w rezultacie czynności prawnej, zauważył bowiem, iż z mocy ustawy oświadczenie woli może oderwać się od aktu woli. Stwierdził, że na tle art. 83 § 1 k.c. decydujące znaczenie dla istnienia czynności prawnej ma uzewnętrzniony znak woli, a nie sama wola.

W konkluzji przychylił się do stanowiska Sądu Najwyższego, zgodnie z którym pozorność kwalifikowana według art. 83 k.c. dotyczy sytuacji, w której dokonano dwóch czynności (pozornej oraz ukrytej).

Odnosząc się do zagadnienia ważności czynności prawnej ukrytej, dla której wymagana jest forma *ad solemnitatem*, komentator wskazał, że oświadczenie woli zawsze ma formę, a forma nie może istnieć bez oświadczenia woli. Dodał, że forma dzieli los oświadczenia woli i nie może egzystować niezależnie od niego. Wywiódł stąd, aprobując stanowisko Sądu Najwyższego, że forma nieważnej czynności prawnej jako jej integralny składnik nie może być „użyczana” czynności prawnej ukrytej.

Szerokie omówienie głosowanej uchwały można znaleźć w opracowaniu K. Osajdy „Pozorność czynności prawnej a ważność czynności prawnej ukrytej” (Przegląd Prawa Handlowego 2012, nr 4, s. 4).

M.P.

*

Zawarcie umowy o przedłużenie użytkowania wieczystego na żądanie zgłoszone w terminie określonym w art. 236 § 2 k.c. może nastąpić także po upływie okresu, na jaki prawo to zostało ustanowione.

(uchwała z dnia 16 lutego 2012 r., III CZP 94/11, K. Zawada, I. Koper, D. Zawistowski, BSN 2012, nr 2, s. 8; Rej. 2012, nr 2, s. 177; Rej. 2012, nr 5, s. 173)

Glosa

Grzegorza Wolaka, Rejent 2012, nr 6, s. 120

Glosa ma charakter aprobujący.

Zdaniem autora, stanowisko zajęte w komentowanej uchwale odpowiada istocie prawa podmiotowego użytkownika wieczystego do żądania przedłużenia użytkowania. Rozwiązanie odmienne, uzależniające jego przedłużenie nie od chwili zgłoszenia wniosku, lecz od chwili, w której dojdzie do zawarcia umowy (lub uprawomocnienia się orzeczenia zastępującego oświadczenie woli),

pozbawiałoby użytkownika należytej ochrony jego prawa, przedłużenie użytkowania wieczystego zależałoby bowiem w takim wypadku od postępowania właściciela nieruchomości (sprzyjając rozmyślnej opieszałości) lub czasu trwania postępowania (jeśli użytkownik wieczysty wystąpił z powództwem na podstawie art. 64 k.c.). W ocenie glosatora, koncepcja przyjęta przez Sąd Najwyższy odpowiada także celowi regulacji pozwalającej na przedłużenie użytkowania wieczystego, mającej ułatwiać utrzymanie tego prawa przez użytkownika wieczystego.

Jednocześnie, jak podkreślił autor, w związku ze wsteczną mocą wpisu użytkowania w księdze wieczystej, mającego charakter konstytutywny, złożenie żądania przed upływem ustawowego terminu prekluzyjnego pozwala na zachowanie ciągłości tego prawa po jego przedłużeniu.

Glosator wskazał także, że omawiany problem wykazuje pewne podobieństwo do kwestii terminu, w którym dojść musi do wytoczenia powództwa o przedłużenie obowiązku alimentacyjnego z uwagi na szczególne okoliczności na podstawie art. 60 § 3 k.r.o. Zgodnie ze stanowiskiem utrwalonym w orzecznictwie i literaturze, dla możliwości zgłoszenia tego żądania relewantna jest chwila wystąpienia szczególnych okoliczności, która musi mieścić się w ramach ustawowego terminu, nie zaś wytoczenia powództwa.

M.G.

prawo cywilne procesowe

Treść art. 135 k.p.c. pozwala przyjąć na użytek doręczeń – przy jednoczesnej rezygnacji z dosłownego rozumienia „miejsca zamieszkania” – że powinny być one dokonywane tam, gdzie adresat mieszka, a więc pod wskazanym jego adresem.

(postanowienie z dnia 30 sierpnia 2000 r., V CKN 1384/00, A. Górski, H. Pietrkowski, M. Wysocka, niepubl.)

Glosa

Tomasza Demandeckiego, *Studia Iuridica Lubliniensia* 2011, nr 16, s. 307

Glosa jest aprobująca.

Glosator zwrócił uwagę, że w regulacjach kodeksowych dotyczących doręczeń pism sądowych odsyła się do pojęcia „miejsca zamieszkania” osoby fizycznej. Przyjęte natomiast przez ustawodawcę ujęcie „miejsca zamieszkania”, jako określonej miejscowości, nie zaś konkretnego adresu na terenie danej miejscowości, ma w praktyce ograniczone znaczenie, wskazanie bowiem samej miejscowości nie pozwala na skuteczne doręczenie pisma sądowego. Autor glosy podkreślił, że w doktrynie prawa cywilnego proponuje się, aby od miejsca zamieszkania odróżniać adres zamieszkania wskazujący miejsce, w którym w danej miejscowości przebywa dana osoba, także mieszkanie, czyli lokal, w którym osoba fizyczna zamieszkuje.

W dalszej kolejności podkreślił, że treść art. 135 k.p.c. pozwala przyjąć na użytek doręczeń, że powinny być one dokonywane tam, gdzie adresat mieszka, a więc pod wskazanym jego adresem. Następnie wskazał, że nie można podzielić poglądu, iż pojęcie „mieszkanie” w rozumieniu art. 135 k.p.c. i „miejsce zamieszkania” w rozumieniu art. 27 §1 k.p.c. są tożsame i oznaczają nie tylko miejscowość, w której strona przebywa z zamiarem stałego pobytu, ale dokładne określenie adresu „mieszkania” w danej miejscowości. Glosator przyjął, że o ile określenie „miejsce zamieszkania” w rozumieniu kodeksu cywilnego oznacza miejscowość, w której osoba przebywa z zamiarem stałego pobytu, o tyle nie sposób uznać, by dla prawidłowego oznaczenia miejsca, o którym mowa w art. 135 §1 k.p.c. wystarczające było wskazanie samej tylko miejscowości, w której adresat zamieszkuje.

W konkluzjach autor glosy zawarł postulat *de lege ferenda*, aby ustawodawca na potrzeby doręczeń dokonał zmian normatywnych i wprowadził autonomiczną siatkę pojęciową dla określenia w precyzyjny sposób miejsc właściwego doręczenia pism adresatom – osobom fizycznym.

P.G.

*

Roszczenie o ustalenie i podział kosztów utrzymania urządzeń wodnych ma charakter cywilnoprawny, ale rozpoznaje je – na wniosek właściciela – organ administracyjny właściwy do wydania pozwolenia wodnoprawnego. Droga

sądowa w tym zakresie jest niedopuszczalna (art. 2 § 3 k.p.c. w związku z art. 64 ust. 1a ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm.).

(postanowienie z dnia 24 listopada 2009 r., V CSK 156/09, L. Walentynowicz, J. Górowski, K. Strzelczyk, OSNC-ZD 2010, nr C, poz. 77)

Glosa

Michała Tyburka, Przegląd Prawa Ochrony Środowiska 2011, nr 3, s. 27

Autor zaaprobował tezę postanowienia, zgłosił jednak zastrzeżenia co do samego uzasadnienia, a dokładnie do braku analizy stosunku roszczenia wynikającego z art. 64 ust. 1a Pr.wod. do tzw. roszczeń uzupełniających regulowanych przepisami kodeksu cywilnego, za które przyjął roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy oraz roszczenie o zwrot nakładów. Jego zdaniem, rozstrzygnięcie tego problemu było konieczne dlatego że powód wskazał jako podstawę prawną swojego roszczenia m.in. odpowiednie przepisy kodeksu cywilnego oraz ze względu na zagadnienie zbiegu roszczeń, kwestię determinowaną uznaniem roszczenia z art. 64 ust. 1a Pr.wod. za roszczenie cywilnoprawne.

W przekonaniu glosatora, dla praktyki stosowania prawa istotna jest ocena czy roszczenie unormowane w art. 64 ust. 1a Pr.wod. generalnie wyłącza stosowanie odpowiednich przepisów kodeksu cywilnego, a także czy przepis ten wyłącza dochodzenie właściwych roszczeń wynikających z kodeksu cywilnego jedynie w zakresie swojego zastosowania.

Szczegółowo analizując i porównując roszczenie określone w art. 64 ust. 1 Pr.wod. i roszczenia unormowane w kodeksie cywilnym, autor doszedł do wniosku, że powstają one na tle odmiennych sytuacji faktycznych, mają inny zakres przedmiotowy, podmiotowy, inne przesłanki powstania, a przede wszystkim inne funkcje. Mając to na względzie, zgłosił postulat, aby sąd przy rozpoznawaniu sprawy, w której dany podmiot dochodzi roszczeń związanych z działaniem urządzeń wodnych *a priori* nie stosował art. 199 k.p.c., zakładającego niedopuszczalność drogi sądowej. W tych sprawach, zdaniem glosatora, wymagane jest precyzyjne ustalenie przez sąd podstawy faktycznej powództwa oraz określenie, czy dany podmiot dochodzi roszczenia wynikającego z art. 64 ust. 1 Pr.wod., czy też roszczeń uzupełniających na

podstawie przepisów kodeksu cywilnego. W tym kontekście, z tezy komentowanego orzeczenia nie można, zdaniem autora, wywodzić, że art. 64 ust. 1 Pr.wod. wyłącza stosowanie odpowiednich przepisów kodeksu cywilnego.

R.C.

*

Jeżeli przedmiot wchodzący w skład majątku wspólnego, zajęty na podstawie tytułu egzekucyjnego opatrzonego klauzulą wykonalności nadaną przeciwko małżonkowi dłużnika z ograniczeniem odpowiedzialności do majątku wspólnego, w wyniku ustania wspólności majątkowej i podziału majątku wspólnego na skutek orzeczenia sądu wszedł do jego majątku, małżonek ten może żądać umorzenia postępowania egzekucyjnego w stosunku do tego przedmiotu (art. 825 pkt 3 k.p.c.).

(uchwała z dnia 5 lutego 2010 r., III CZP 132/09, M. Sychowicz, J. Górowski, M. Kocon, OSNC 2010, nr 6, poz.90; BSN 2010, nr 2, s.8; MoP 2010, nr 16, s. 903; Rej. 2010, nr 4, s. 169; Rej. 2010, nr 7-8, s. 177)

Glosa

Moniki Gąsiorowskiej, Glosa 2012, nr 3, s. 53

Komentowana uchwała dotyczyła uprawnienia małżonka dłużnika do złożenia do organu egzekucyjnego wniosku o umorzenie postępowania w razie ustania wspólności ustawowej i dokonania podziału majątku pomiędzy małżonkami. Autorka glosy zaaprobowwała poglądy Sądu Najwyższego wyrażone w komentowanym rozstrzygnięciu. Uchwała ta stanowiła potwierdzenie obowiązku organu egzekucyjnego do umorzenia postępowania w całości lub w części, gdy egzekucję skierowano przeciwko osobie, która według klauzuli wykonalności nie jest dłużnikiem, i która sprzeciwia się prowadzeniu egzekucji, albo jeżeli prowadzenie egzekucji pozostaje z innych powodów w oczywistej sprzeczności z treścią tytułu wykonawczego. Rozwiązanie małżeństwa przez rozwód lub orzeczenie przez sąd separacji pomiędzy dłużnikami i dokonanie pomiędzy nimi podziału majątku sprawia, że organ egzekucyjny nie ma możliwości prowadzenia postępowania egzekucyjnego

z przedmiotu, który po podziale majątku wspólnego stał się majątkiem osobistym małżonka (byłego małżonka).

Glosatorka negatywnie natomiast oceniła możliwości wierzyciela do zaspokojenia się z przedmiotu, który w wyniku podziału majątku wspólnego stał się majątkiem osobistym byłego małżonka dłużnika. Jednak, jak przyznała, wierzyciel może dochodzić zaspokojenia swojego roszczenia z tytułu spłat i dopłat lub innych wierzytelności, które w wyniku podziału majątku zostały przyznane dłużnikowi.

Głosę do omawianego orzeczenia napisał także F. Zedler (Polski Proces Cywilny 2010, nr 1, s.118). Skomentował je także Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2010, nr 3, s. 235).

P.G.

*

Bankowemu tytułowi egzekucyjnemu może być nadana klauzula wykonalności, jeżeli w tytule tym czynność bankowa, z której wynikają dochodzone roszczenia, wskazana jest w sposób umożliwiający jej zindywidualizowanie i zakwalifikowanie jako czynności bankowej.

(uchwała z dnia 19 marca 2010 r., III CZP 6/10, S. Dąbrowski, D. Dończyk, M. Sychowicz, OSNC 2010, nr 9, poz. 120; BSN 2010, nr 3, s. 11; Rej. 2010, nr 4, s. 171; Mon.Pr.Bank. 2010, nr 1, s. 7)

Glosa

Beaty Paxford, Palestra 2012, nr 7-8, s. 143

Glosa ma charakter aprobujący.

Autorka omówiła ewolucję przywilejów banków wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych lub wykonawczych oraz pojęcie czynności bankowych, do których zaliczają się terminowe operacje finansowe. Stwierdziła, że instytucja umowy ramowej nie stanowi czynności bankowej w rozumieniu Prawa bankowego. Podniosła, że zawarcie umowy ramowej nie rodzi generalnie obowiązku zawarcia umowy głównej po stronie kontrahentów. Dodała, że umowa ramowa nie ma z zasady charakteru wiążącego, a w przypadku umów zawieranych na transakcje derywatywne tworzy

jedynie ramy współpracy między stronami. W jej ocenie, bankowy tytuł egzekucyjny wystawiony na podstawie zobowiązań kontrahenta banku wynikłych z umowy ramowej nie stanowi zatem bankowego tytułu egzekucyjnego w rozumieniu Prawa bankowego. W konsekwencji, nie powinien on być zaopatrzony w klauzulę wykonalności.

Uchwałę omówił Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2010, nr 3, s. 234).

M.P.

*

Spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytową utworzona i działająca na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. z 1996 r. Nr 1, poz. 2 ze zm.) jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 479² § 1 k.p.c.

(uchwała z dnia 21 stycznia 2011 r., III CZP 125/10, J. Gudowski, G. Misiurek, I. Gromska – Szuster, OSNC 2011, nr 10, poz. 107; BSN 2011, nr 1, s. 8)

Glosa

Jerzego Pawła Naworskiego, Glosa 2012, nr 3, s. 37

Glosator zaaprobował uchwałę, natomiast poddał krytyce jej uzasadnienie jako przerastające potrzeby argumentacji.

W ocenie glosatora, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe są w sposób oczywisty przedsiębiorcami w rozumieniu art. 43¹ k.c. i art. 479² §1 k.p.c., gdyż ich działalność oparto o zasadę racjonalnego gospodarowania, zbędny był zatem trud Sądu Najwyższego w wykazywaniu tej tezy.

Glosator, wbrew ocenie Sądu Najwyższego i aprobującym ją poglądom piśmiennictwa, stwierdził, że brak w art. 43¹ k.c. definicji działalności gospodarczej powoduje konieczność sięgania do art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, a to oznacza, że nie jest nią działalność prowadzona nie w celu (z zamiarem) zarobkowym. W jego opinii u podstaw każdej działalności o charakterze gospodarczym leży pojęcie „zysk”, stanowiąc jej istotę i sens, toteż niepodobna mówić o działalności gospodarczej prowadzonej nie w celach zarobkowych. W efekcie glosator odrzucił tezę, wedle której dla uznania określonej działalności za

gospodarczą wystarczy dążenie do jej racjonalizacji, według założeń rachunku ekonomicznego.

Uchwałę omówił także M. Bączyk w „Przeglądzie orzecznictwa” (Monitor Prawa Bankowego 2012, nr 2, s. 47).

P.G.

*

Przepis art. 130 § 1 zdanie drugie k.p.c. statuujący konwersję pisma procesowego, stanowi przejaw złagodzonego formalizmu w postępowaniu cywilnym. Jego zastosowaniu w postępowaniu wieczystoksięgowym nie przeciwstawia się okoliczność, że w postępowaniu tym wniosek o wpis składa się na urzędowym formularzu (art. 626² § 1 k.p.c.). W treści formularza nie uszczegółowiono pola „treść żądania”, dlatego też wnioskodawca nie jest zobowiązany posługiwać się formułą ustawową i może wyrazić swoje żądanie także w sposób opisowy, w szczególności przez oznaczenie przedmiotu zabezpieczenia (należność główna i odsetki) oraz maksymalnej kwoty mającej być zabezpieczoną hipoteką przymusową.

(postanowienie z dnia 4 marca 2011 r., I CSK 454/10, T. Wiśniewski, M. Bączyk, M. Romańska, niepubl.)

Glosa

Macieja Rzewuskiego, Rejent 2012, nr 5, s. 135

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Autor zaaprobował stanowisko Sądu Najwyższego w granicach okoliczności faktycznych sprawy, polemicznie wypowiedział się natomiast o bardziej ogólnej konkluzji, leżącej u podstaw komentowanego orzeczenia. Jak przyjął Sąd Najwyższy, art. 626⁸ § 1 k.p.c. nie nakłada na wnioskodawcę w postępowaniu wieczystoksięgowym obowiązku wskazania, że hipoteka, której wpisu dotyczy wniosek, powinna mieć charakter hipoteki przymusowej kaucyjnej. Stanowisku temu sprzeciwia się, zdaniem autora, art. 321 k.p.c., mający odpowiednie zastosowanie

w postępowaniu nieprocesowym, zgodnie z którym o zakresie kognicji sądu wieczystoksięgowego decydować powinien sposób sformułowania wniosku.

Wbrew stanowisku Sądu Najwyższego, z tej perspektywy nie mają znaczenia dokumenty dołączone do wniosku. W konsekwencji, w omawianym orzeczeniu doszło, zdaniem glosatora, do nietrafnego połączenia treści § 1 i 2 przepisu art. 626⁸ k.p.c., z których pierwszy odnosi się jedynie do granic wniosku, drugi zaś jest regulacją o szerszym zakresie. Pogląd ten, zdaniem autora, prowadzić może do przyznania sądowi wieczystoksięgowemu nadmiernie szerokiej kompetencji do decydowania o zakresie wniosku. Jednocześnie może być on źródłem naruszenia zasady bezstronności sądu, rodząc wątpliwości, na rzecz której ze stron stosunku prawnego powinna zostać dokonana interpretacja treści wniosku.

M.G.

*

W sprawie o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika (art. 787 k.p.c.) nie jest dopuszczalne stosowanie domniemania faktycznego przy ustalaniu, że stwierdzona tytułem egzekucyjnym wierzytelność powstała za zgodą małżonka dłużnika.

(uchwała z dnia 18 marca 2011 r., III CZP 117/10, B. Myszka, J. Gudowski, D. Dończyk, OSNC 2011, nr 11, poz. 120; BSN 2011, nr 3, s. 9; Rej. 2011, nr 4, s. 147; Rej. 2011, nr 5, s. 161; Rodzina i Prawo 2011, nr 19, s. 91; NPN 2011, nr 2, s. 117; Rej. 2011, nr 12, s. 183)

Glosa

Grzegorza Jędrejka, Polski Proces Cywilny 2012, nr 3, s. 532

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor podzielił stanowisko zajmowane przez Sąd Najwyższy i zamieścił dodatkowe rozważania wiążące się pośrednio z problematyką przedstawionego w uchwale zagadnienia prawnego. Zauważył, że przedmiotem uchwały były w istocie rozważania leżące „na pograniczu” prawa procesowego i rodzinnego. Wskazał, że przepisy łączące się z omawianą problematyką (art. 41 k.r.o. oraz 787 k.p.c.)

należy wyklądać integralnie. Stwierdził, że „odpowiednikiem” art. 787 k.p.c. na gruncie prawa materialnego jest art. 41 § 1 k.r.o. Przychylił się do poglądu, że *de lege lata* od zapobiegliwości wierzyciela zależy możliwość zaspokojenia się przez niego z majątku wspólnego, w okolicznościach, w których tylko jeden z małżonków jest dłużnikiem.

Glosator uznał za trafny pogląd, że zgoda małżonka dłużnika nie może być ustalona przez sąd na podstawie domniemania faktycznego, a wierzyciel może wykazać zgodę na zaciągnięcie zobowiązania, wyrażoną przez małżonka dłużnika, wyłącznie za pomocą dowodów z dokumentów. Przychylił się do poglądu, że ta zgoda nie może być wykazywana za pomocą wszelkich środków dowodowych, a jedynie przy użyciu dowodów przewidzianych w art. 787 k.p.c. Dodał jednak, że nie można rozumieć stanowiska Sądu Najwyższego w ten sposób, iż wyklucza ono w ogóle stosowanie domniemań faktycznych w postępowaniu klauzulowym.

Komentator zakwestionował twierdzenie Sądu Najwyższego, że postępowanie klauzulowe może być uznane jedynie za postępowanie pomocnicze lub uzupełniające w stosunku do sprawy głównej. Wyraził zapatrywanie, że postępowanie rozpoznawcze, postępowanie klauzulowe oraz postępowanie wykonawcze są postępowaniami równorzędnymi. Podniósł, że istnieje zasadnicza różnica pomiędzy postępowaniem klauzulowym, w którym sąd stwierdza jedynie, iż tytuł nadaje się do egzekucji, a postępowaniem, w którym sąd zmienia zakres podmiotowy egzekucji, tj. dłużnikiem czy też dłużnikami egzekwowanymi stają się również osoby niewymienione w tytule egzekucyjnym. Zauważył, że w drugiej sytuacji postępowanie klauzulowe staje się bardzo podobne do postępowania rozpoznawczego, choć kognicja sądu jest znacząco zwężona.

Glosator podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że postępowanie klauzulowe ma charakter formalny, a zatem w takim postępowaniu sąd bada wyłącznie treść dołączonych do wniosku dokumentów.

W dalszej części glosy autor wskazał na wyróżnione w komentowanej uchwale dwie grupy argumentów przemawiających za niedopuszczalnością stosowania domniemań faktycznych. Jedne wynikają z cech postępowania klauzulowego, a drugie z zasad postępowania dowodowego.

Komentator wyraził pogląd, że z tytułu długu jednego z małżonków, bierna legitymacja procesowa przysługuje wyłącznie małżonkowi zaciągającemu zobowiązanie. Wskazał na potrzebę rozróżnienia długu od odpowiedzialności

oraz fakt, iż małżonek dłużnika nie jest dłużnikiem w znaczeniu materialnoprawnym.

Stwierdził, że dyskusyjny jest pogląd Sądu Najwyższego, jakoby w razie nienadania klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika dopuszczalne było w odrębnym procesie dochodzenie roszczeń przeciwko niemu. Wskazał natomiast, że przy uznaniu dopuszczalności pozwania małżonka dłużnika trafne jest stwierdzenie, iż dowodzenie zgody przez niego wyrażonej możliwe jest przy użyciu wszystkich środków dowodowych.

M.L.

*

Cofnięcie przez poszkodowanego pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia w sprawie przeciwko ubezpieczycielowi o odszkodowanie z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym – po zawarciu z nim ugody – nie oznacza zrzeczenia się roszczenia także w stosunku do sprawcy szkody (ubezpieczonego), jednakże roszczenie to wygasa, jeżeli ubezpieczyciel, wykonując ugodę, spełnił świadczenie w całości.

(wyrok z dnia 19 października 2011 r., II CSK 86/11, H. Pietrkowski, B. Ustjanicz, A. Piotrowska, OSNC 2012, nr 4, poz. 55 ; Pal. 2011, nr 11-12, s. 136; Rej. 2012, nr 4, s. 164)

Glosa

Mariusza Frasa, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2012, nr 7, s. 30

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor zaakceptował pogląd Sądu Najwyższego, że oświadczenie powoda (poszkodowanego) o zrzeczeniu się roszczenia w stosunku do ubezpieczyciela nie mogło odnieść skutku wobec ubezpieczonego (sprawcy) i uzasadnił swoje wnioski w tym zakresie pogłębioną analizą uprawnienia wynikającego z art. 203 § 1 k.p.c. oraz porównując to uprawnienie z umownym zwolnieniem z długu (art. 508 k.c.).

Glosator zaaprobował także wyrażone w analizowanym orzeczeniu stanowisko, że wykonanie przez ubezpieczyciela ugody zawartej przez niego z poszkodowanym

proceedi zarówno do wygaśnięcia *quasi-gwarancyjnego* zobowiązania ubezpieczyciela, jak również zobowiązania odszkodowawczego sprawcy wypadku. Stwierdził jednak, że z treści uzasadnienia orzeczenia nie można wyprowadzić wniosku, czy Sąd Najwyższy skutek ten wiąże z rozszerzoną skutecznością zawartej ugody, czy też z nowacją dokonaną na zasadzie stosowanego *per analogiam* art. 374 k.c.

Zauważył, że rozszerzona skuteczność ugody na gruncie spraw ubezpieczeniowych została zakwestionowana we wcześniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, w którym wyrażono pogląd, iż ugoda zawarta między poszkodowanym i ubezpieczycielem nie może doprowadzić do modyfikacji stosunku prawnego pomiędzy poszkodowanym a ubezpieczonym skoro ubezpieczony w ogóle nie jest jej stroną, a przy tym zgodnie ze stosowanym w drodze analogii art. 371 k.c. ugoda nie może mu szkodzić.

W przekonaniu autora, z zawarciem ugody przez ubezpieczyciela wiązać należy skutki odpowiadające formule nowacji, której dokonanie wpływać będzie wyłącznie na zobowiązanie istniejące pomiędzy stronami umowy. Wątpliwe jest bowiem, jego zdaniem, aby w przypadku istnienia odpowiedzialności *in solidum* wierzyciel mógł skutecznie zwolnić z zobowiązania pozostałych współdłużników, w sposób w jaki następuje to zgodnie z art. 374 § 1 w braku stosownego zastrzeżenia. Prowadziłoby to do przełamania zasady względnej skuteczności czynności prawnych. Zobowiązania pozostałych współdłużników (sprawców) istnieją nadal, ubezpieczyciel zaś zobowiązany jest odmiennie (stosowany w drodze analogii art. 368 k.c.). Wykonanie ugody prowadzi do zaspokojenia wierzyciela z tym skutkiem, że zwalnia pozostałych dłużników (art. 366 k.c.).

W podsumowaniu autor glosy stwierdził, że Sąd Najwyższy, odstępując od dotychczasowej linii jurydycznej, przyjął rozwiązanie, które chroni interes wszystkich stron uczestniczących w rozważanej sytuacji prawnej, znacznie bardziej przystające do konstrukcji ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, bez konieczności odwoływania się do rozszerzonej skuteczności ugody pozasądowej lub też zawartego *implicite* w treści stosunku ubezpieczeniowego pełnomocnictwa do jej zawarcia w imieniu ubezpieczonego.

R.C.

1. Jeżeli zbycie lokalu przez gminę było połączone z oddaniem w użytkowanie wieczyste gruntu w ułamkowej części, w sprawie o usunięcie niezgodności między ujawnionym w księdze wieczystej stanem prawnym nieruchomości, z której lokal wyodrębniono, a rzeczywistym stanem prawnym zachodzi współuczestnictwo konieczne właściciela gruntu oraz właściciela lokalu (art. 72 § 2 k.p.c.).

2. Jeżeli istnieją dwa sprzeczne tytuły własności nieruchomości w postaci ostatecznej decyzji administracyjnej i prawomocnego wyroku, sąd rozstrzyga, kto jest właścicielem nieruchomości.

(wyrok z dnia 25 stycznia 2012 r., V CSK 51/11, L. Walentynowicz, B. Myszka, D. Zawistowski, OSNC 2012, nr 6, poz. 78; OSP 2012, nr 7-8, poz. 74; BSN 2012, nr 3, s. 13; Rej. 2012, nr 4, s. 167; Rej. 2012, nr 6, s. 165)

Glosa

Anny Wesołowskiej, Orzecznictwo Sądów Polskich 2012, nr 7-8, poz. 74

Glosa ma charakter krytyczny.

Autorka uznała, że zbadanie zgodności z prawem decyzji administracyjnej nie jest sprawą cywilną. Wywiodła z tego, że przeprowadzenie nawet „incydentalnej” kontroli decyzji administracyjnej oznacza wkroczenie sądu w kompetencję zastrzeżoną przez ustawodawcę dla organu administracji. Podniosła, że sprzeczność między treścią ostatecznej decyzji a prawomocnym wyrokiem nie może uzasadniać dokonania przez sąd kontroli tej decyzji i zakwestionowania wynikających z niej skutków prawnych. Dodała, że w analizowanej sprawie wyrok ten powinien być traktowany jako orzeczenie, którego wydanie stanowi podstawę ewentualnego wznowienia postępowania administracyjnego w sprawie komunalizacji albo też stwierdzenia nieważności decyzji. Zajęła przy tym stanowisko, że nawet brak możliwości wyeliminowania decyzji z obrotu spowodowany upływem czasu nie może uzasadniać akceptacji dla wydania przez sąd orzeczenia w kwestii należącej do innego organu.

W konkluzji stwierdziła, że sąd rozpoznający sprawę powinien był zawiesić postępowanie na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. do czasu rozstrzygnięcia przez organ administracyjny, czy decyzja ma zostać wyeliminowana z obrotu jako nieważna, czy też zmieniona, stosownie do przepisów k.p.a. o wznowieniu postępowania, ewentualnie, czy ze względu na upływ czasu dopuszczalne jest tylko stwierdzenie jej wydania niezgodnie z przepisami prawa.

M.P.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2012, NR 10

Zakład ubezpieczeń zobowiązany jest na żądanie poszkodowanego do wypłaty, w ramach odpowiedzialności z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego, odszkodowania obejmującego celowe i ekonomicznie uzasadnione koszty nowych części i materiałów służących do naprawy uszkodzonego pojazdu. Jeżeli ubezpieczyciel wykaże, że prowadzi to do wzrostu wartości pojazdu, odszkodowanie może ulec obniżeniu o kwotę odpowiadającą temu wzrostowi.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 12 kwietnia 2012 r., III CZP 80/11, T. Ereciński, J. Frąckowiak, M. Kocon, A. Kozłowska, H. Pietrkowski, M. Romańska, L. Walentynowicz, OSNC 2012, nr 10, poz. 112)

*

Zebranie przedstawicieli członków spółdzielni mieszkaniowej, która nie dopełniła w terminie obowiązków przewidzianych w art. 9 ustawy z dnia 14 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 125, poz. 873 ze zm.), pozostało organem spółdzielni na podstawie dotychczasowego statutu.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 10 maja 2012 r., III CZP 84/11, T. Ereciński, M. Bączyk, J. Gudowski, W. Katner, K. Strzelczyk, M. Szulc, T. Wiśniewski OSNC 2012, nr 10, poz. 113)

*

Wniosek o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego zgłoszony w odpowiedzi na apelację wniesioną po upływie terminu określonego w art. 372 k.p.c. jest skuteczny.

(uchwała z dnia 16 lutego 2012 r., III CZP 1/12, K. Zawada, I. Koper,

D. Zawistowski, OSNC 2012, nr 10, poz. 114)

*

1. Na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu przysługuje zażalenie pełnomocnikowi ustanowionemu przez sąd.

2. Przyznane adwokatowi ustanowionemu z urzędu od Skarbu Państwa koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej stronie z urzędu obejmują opłatę nie niższą od właściwych stawek minimalnych opłat za czynności adwokackie przed organami wymiaru sprawiedliwości przewidzianych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

(uchwała z dnia 8 marca 2012 r., III CZP 2/12, K. Zawada, M. Bączyk, D. Dończyk OSNC 2012, nr 10, poz. 115)

*

Nabywca lokalu mieszkalnego z bonifikatą, który zbył ten lokal przed upływem pięciu lat od dnia nabycia i w ciągu 12 miesięcy przeznaczył środki uzyskane z jego sprzedaży na spłatę kredytu bankowego zaciągniętego na budowę i wykończenie budynku mieszkalnego, znajdującego się na nieruchomości nabytej przed datą sprzedaży, jest zobowiązany do zwrotu kwoty równej udzielonej bonifikacie po jej waloryzacji (art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.).

(uchwała z dnia 30 marca 2012 r., III CZP 4/12, B. Myszka, K. Strzelczyk, A. Owczarek, OSNC 2012, nr 10, poz. 116)

*

Pozorna umowa poręczenia, zawarta dla ukrycia umowy przelewu wierzytelności przez wierzyciela zakładu opieki zdrowotnej z podmiotem profesjonalnie zajmującym się obrotem wierzytelnościami i pozasądową windykacją wierzytelności, może naruszać umowny zakaz zawarcia umowy przelewu wierzytelności.

(uchwała z dnia 20 kwietnia 2012 r., III CZP 10/12, K. Pietrzykowski, B. Myszka, M. Szulc, OSNC 2012, nr 10, poz. 117)

*

Jeżeli sąd uzna, że skarga na czynności komornika wskazuje na uchybienia uzasadniające podjęcie działań na podstawie art. 759 § 2 k.p.c., nie odrzuca jej z przyczyn określonych w art. 767³ k.p.c.

(uchwała z dnia 23 maja 2012 r., III CZP 11/12, J. Gudowski, T. Bielska-Sobkowicz, A. Owczarek, OSNC 2012, nr 10, poz. 118)

*

Ochrona dóbr osobistych osoby uczestniczącej w wymianie poglądów na forum internetowym nie jest wyłączona, jeżeli kierowane przeciwko niej wypowiedzi nie mieszczą się w dopuszczalnej formule dyskusji.

(wyrok z dnia 8 marca 2012 r., V CSK 109/11, K. Tyczka-Rote, I. Koper, K. Strzelczyk, OSNC 2012, nr 10, poz. 119)

*

Akcjonariusz ma interes prawny w zaskarżeniu uchwały rady nadzorczej spółki, jeżeli uchwała ta wywiera skutki w sferze jego praw członkowskich (art. 189 k.p.c.).

(wyrok z dnia 14 marca 2012 r., II CSK 252/11, A Kozłowska, M. Kocon, B. Myszka, OSNC 2012, nr 10, poz. 120)

*

Sprzeczność wyroku sądu polubownego z innym wyrokiem sądu

polubownego, uznanym przez sąd państwowy, może stanowić naruszenie podstawowych zasad porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej.

(wyrok z dnia 13 kwietnia 2012 r., I CSK 416/11, J. Frackowiak, M. Kocon, M. Romańska, OSNC 2012, nr 10, poz. 121)

*

Legitymacja do wytoczenia powództwa o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa (art. 78 § 1 k.r.o.) przysługuje także mężczyźnie, który uznał ojcostwo, wiedząc, że nie jest biologicznym ojcem dziecka.

(wyrok z dnia 19 kwietnia 2012 r., IV CSK 459/11, G. Misiurek, A. Kozłowska, Z. Kwaśniewski, OSNC 2012, nr 10, poz. 122)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC-ZD 2012, NR C

Ważne i skuteczne jest zrzeczenie się własności nieruchomości dokonane za zgodą właściwego organu administracji wyrażoną w formie decyzji administracyjnej w okresie, w którym zgodnie z powszechnie przyjmowaną wykładnią art. 179 § 1 k.c. uznawano, że zgoda ta powinna być wyrażona w taki sposób.

(wyrok z dnia 8 lipca 2011 r., IV CSK 532/10, I. Gromska-Szuster, M. Bączyk, D. Zawistowski, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 47)

*

Zażalenie sędziego na udzielenie przez sąd drugiej instancji wytyku na podstawie art. 40 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.) przez sąd odwoławczy jest niedopuszczalne.

(postanowienie z dnia 21 lipca 2011 r., V CZ 35/11, L. Walentynowicz, M. Romańska, K.Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 48)

*

Roszczenie wynikające z art. 188 § 2 ustawy z dnia 16 września 1982 - Prawo spółdzielcze (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848) jest roszczeniem odszkodowawczym, którego zasadność powinna być oceniana stosownie do zasad odpowiedzialności określonych w art. 471 k.c.

(wyrok z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CSK 656/10, H. Pietrkowski, I. Koper, D. Zawistowski, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 49)

*

Wyrok sądu stwierdzający nieważność umowy, na podstawie której ujawniono w księdze wieczystej prawo własności nieruchomości, jest orzeczeniem wykazującym niezgodność, o której mowa w art. 31 ust. 2 ustawy z dnia 16 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 ze zm.) i może stanowić podstawę wpisu niezbędnego do usunięcia niezgodności między treścią księgi wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym nieruchomości, jeżeli w chwili rozpoznawania wniosku o wpis (wykreślenie dotychczasowego wpisu) rzeczywisty stan prawny nieruchomości jest zgodny ze stanem wynikającym z wpisu dokonanego przed zawarciem tej umowy.

(postanowienie z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CSK 665/10, H. Pietrkowski, I. Koper, D. Zawistowski, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 50)

*

Roszczenie o zadośćuczynienie przewidziane w art. 19a ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (jedn. tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 14, poz. 89 ze zm.) w związku z art. 448 k.c. ma charakter samodzielny i niezależny od roszczenia przewidzianego w art. 445 § 1 k.c.

(wyrok z dnia 22 września 2011 r., V CSK 401/10, L. Walentynowicz, I. Koper, K. Zawada, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 51)

*

Osobie (lub jej następcy prawnemu), której spółdzielnia mieszkaniowa przydzieliła po wejściu w życie ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz.U. Nr 30, poz. 210 zm.), a przed wejściem w życie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1116 ze zm.) dom jednorodzinny, przysługuje roszczenie o przeniesienie własności tego domu wraz z prawem

do działki na podstawie art. 52 tej ustawy. Artykuł 17¹⁴ ma do tego roszczenia zastosowanie tylko w zakresie nieunormowanym w art. 52 tej ustawy.

(wyrok z dnia 22 września 2011 r., V CSK 403/10, L. Walentynowicz, I. Koper, K. Zawada, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 52)

*

Wspólnik nie może na podstawie art. 252 § 4 k.s.h. żądać stwierdzenia nieważności uchwały zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, jeżeli – ze względu na upływ terminu określonego w art. 252 § 3 k.s.h. – nie jest dopuszczalne jej zaskarżenie.

(wyrok z dnia 28 września 2011 r., I CSK 710/10, W. Katner, T. Bielska-Sobkowicz, A. Piotrowska, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 53)

*

W sprawie rozpoznawanej na skutek odwołania państwowej osoby prawnej od rozstrzygnięcia Ministra Skarbu Państwa, o którym mowa w art. 5c ust. 5 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz.U. Nr 106, poz. 493 ze zm.), skarga kasacyjna nie przysługuje.

(postanowienie z dnia 30 września 2011 r., IV CSK 208/11, M. Wysocka, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 54)

*

Przepis art. 446 § 4 k.c. ma zastosowanie do roszczeń osób będących członkami najbliższej rodziny zmarłego także wtedy, gdy śmierć poszkodowanego, która nastąpiła w czasie obowiązywania tego przepisu, była następstwem zdarzenia sprzed jego wejścia w życie.

(wyrok z dnia 5 października 2011 r., IV CSK 10/11, K. Strzelczyk, W. Katner, R. Dziczek, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 55)

*

1. Zastrzeżenie umowne, uzależniające zgodę jednej ze stron na dokonanie czynności prawnej z osobą trzecią bez upoważnienia ustawowego, należy traktować jako zastrzeżenie warunku w rozumieniu art. 89 k.c. Warunek taki nie wiąże osoby trzeciej.

2. Nie może powoływać się na art. 488 § 2 k.c. ten, kto nie spełnił swego świadczenia.

(wyrok z dnia 12 października 2011 r., II CSK 29/11, J. Górowski, T. Bielska-Sobkowicz, A. Kozłowska, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 56)

*

Przelew wierzytelności banku na fundusz sekurytyzacyjny nie jest uzależniony od złożenia przez dłużnika oświadczenia o poddaniu się egzekucji.

(wyrok z dnia 13 października 2011 r., V CSK 465/10, I. Gromska-Szuster, K. Zawada, R. Dzięczek, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 57)

*

W wypadku nieodpłatnego nabycia przez spółdzielnię mieszkaniową budynku, w którym znajdują się dawne mieszkania zakładowe, najemca ubiegający się o przeniesienie własności lokalu na podstawie art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1116 ze zm.) w związku z art. 5 ust. 4 ustawy z dnia 18 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 223, poz. 1779) nie wnosi wkładu budowlanego, lecz obowiązany jest spłacić jedynie zadłużenie z tytułu świadczeń wynikających z umowy najmu (art. 48 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r.).

(wyrok z dnia 16 listopada 2011 r., V CSK 524/10, L. Walentynowicz, K. Strzelczyk, R. Dzięczek, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 58)

*

Z wnioskiem, o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności (Dz.U. Nr 175, poz. 1459 ze zm.), mogą wystąpić osoby fizyczne i osoby prawne, będące właścicielami lokali wyodrębnionych lub niewyodrębnionych.

(postanowienie z dnia 17 listopada 2011 r., IV CSK 103/11, I. Koper, K. Pietrzykowski, A. Piotrowska, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 59)

*

Artykuł 182¹ § 1 k.p.c. nie ma zastosowania w postępowaniu wieczystoksięgowym o wpis hipoteki przymusowej dotyczącej prawa, które w toku postępowania przed tym sądem staje się składnikiem masy upadłości.

(postanowienie z dnia 1 grudnia 2011 r., I CSK 83/11, M. Kocon, K. Strzelczyk, B. Ustjanicz, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 60)

*

Nieważny jest testament sporządzony przez spadkodawcę, który z powodu wieku i chorób osłabiających jego aktywność i siłę woli, nie jest w stanie przeciwstawić się naciskom i sugestiom osób trzecich, pod których opieką pozostaje (art. 945 § 1 pkt 1 k.c.).

(postanowienie z dnia 14 grudnia 2011 r., I CSK 115/11, T. Wiśniewski, I Gromska-Szuster, D. Zawistowski, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 61)

*

Nowelizacja art. 773 § 1 k.p.c. dokonana ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233, poz. 1381) usunęła wątpliwości co do zakresu łącznego prowadzenia zbiegającej się egzekucji przez wyznaczony organ i eliminuje niebezpieczeństwo utrwalenia się rozbieżnej wykładni tego przepisu w orzecznictwie sądów powszechnych.

(postanowienie składu siedmiu sędziów z dnia 20 grudnia 2011 r.,

III CZP 46/11, T. Ereciński, A. Górski, J. Gudowski, G. Misiurek, H. Pietrzkowski, H. Wrzeszcz, D. Zawistowski, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 62)

*

Do należnego wynagrodzenia agenta ubezpieczeniowego stosuje się art. 761 § 1 k.c.

(wyrok z dnia 12 stycznia 2012 r., IV CSK 215/11, D. Dończyk, W. Katner, K. Pietrzykowski, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 63)

*

Przekazanie kwoty pieniężnej tytułem zadatku ani jej utrata wskutek niewykonania umowy (art. 394 § 1 k.c.) nie jest zużyciem korzyści w rozumieniu art. 409 k.c.

(wyrok z dnia 2 lutego 2012 r., II CSK 670/11, H. Pietrzkowski, A. Kozłowska, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 64)

*

1. Zobowiązanie objęte tytułem wykonawczym może być przedmiotem odnowienia (art. 506 k.c.).

2. Odnowieniem może być objęta pożyczka udzielona ze środków Funduszu Pracy na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnianiu i przeciwdziałaniu bezrobociu (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 58, poz. 518 ze zm.).

(wyrok z dnia 16 lutego 2012 r., IV CSK 236/11, D. Dończyk, M. Bączyk, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 65)

*

Skarb Państwa może odpowiadać na podstawie art. 417 § 1 k.c. za szkodę wyrządzoną wykonaniem natychmiast wykonalnego postanowienia administracyjnego, wstrzymującego wykonanie decyzji o zatwierdzeniu projektu i zezwoleniu budowlanym (art. 143 i 159 k.p.a.), jeżeli w wyniku

wniesienia zażalenia zostało ono uchylone i nie doszło ostatecznie do stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej o zatwierdzeniu projektu i zezwoleniu budowlanym na podstawie art. 156 k.p.a.

(wyrok z dnia 8 marca 2012 r., III CSK 219/11, K. Zawada, M. Bączyk, D. Dończyk, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 66)

*

Skarga o wznowienie postępowania w przedmiocie ważności wyborów do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej wniesiona przez wyborcę, który złożył protest przeciwko ważności wyborów jest niedopuszczalna.

(postanowienie z dnia 4 kwietnia 2012 r., I CO 8/12, T. Wiśniewski, D. Dończyk, I. Gromska-Szuster, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 67)

*

Odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkodę spowodowaną wydaniem przez organ władzy publicznej niezgodnej z prawem decyzji (art. 417 § 1 k.c.) nie jest uzależniona od rażącego naruszenia prawa.

(wyrok z dnia 19 kwietnia 2012 r., IV CSK 406/11, G. Misiurek, A. Kozłowska, Z. Kwaśniewski, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 68)

*

W postępowaniu wszczętym na podstawie art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 29, poz. 154 ze zm.) art. 321 § 1 k.p.c. nie ma zastosowania.

(wyrok z dnia 27 kwietnia 2012 r., V CSK 207/11, I. Koper, T. Bielska-Sobkowicz, J. Frąckowiak, OSNC-ZD 2012, nr C, poz. 69)

INFORMACJE

W dniu 27 sierpnia w Krakowie, w Collegium Maius Uniwersytetu Jagiellońskiego, odbyła się uroczystość odznaczenia medalami Ministra Sprawiedliwości „Zasłużony dla wymiaru sprawiedliwości” kilkudziesięciu współpracowników Centrum Obywatelskich Inicjatyw Ustawodawczych „Solidarności” z lat 1980-1992.

Odznaczenia otrzymali m.in. Prezes Sądu Najwyższego Tadeusz Ereciński oraz sędziowie Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej Kazimierz Zawada i Czesława Żuławska. Serdecznie gratulujemy.

Dane statystyczne – lipiec 2012 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia						Inny sposób	
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania		
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	1335	236	201	-	16	1	37	-	127	20	1370
3.	CZP, w tym:	28	10	10	10	-	-	-	-	-	-	28
	art. 390 k.p.c.	25	9	9	9	-	-	-	-	-	-	25
	skład 7-miu	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	3
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	301	72	76	-	44	1	16	-	-	15	297
5.	CO, w tym	11	51	48	-	2	-	-	-	-	46	14
	art. 401 k.p.c.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	art. 45, 48 k.p.c.	11	51	48	-	2	-	-	-	-	46	14
6.	CSP	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
7.	CNP	117	35	18	-	1	-	-	1	6	10	134
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
10.	RAZEM	1794	404	354	10	63	2	53	1	133	92	1844

Dane statystyczne – sierpień 2012 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia							
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania	Inny sposób	
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	1370	279	199	-	5	1	10	-	137	46	1450
3.	CZP, w tym:	28	5	3	1	-	-	-	-	-	2	30
	art. 390 k.p.c.	25	4	3	1	-	-	-	-	-	2	26
	skład 7-miu	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	297	51	48	-	20	5	8	-	-	15	300
5.	CO, w tym	14	29	30	-	1	-	-	-	-	29	13
	art. 401 k.p.c.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	art. 45, 48 k.p.c.	14	29	30	-	1	-	-	-	-	29	13
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	134	22	32	-	-	-	-	1	6	25	124
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
10.	RAZEM	1844	386	312	1	26	6	18	1	143	117	1918

Spis treści

Uchwały.....
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia.....
Glosy
Orzeczenia opublikowane w OSNC 2012, nr 10
Orzeczenia opublikowane w OSNC-ZD 2012, nr C
Informacje.....
Dane statystyczne.....